

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การสัมมนาทางวิชาการ

หัวข้อ

การลงโทษทางอาญา กับ หลักสิทธิมนุษยชน

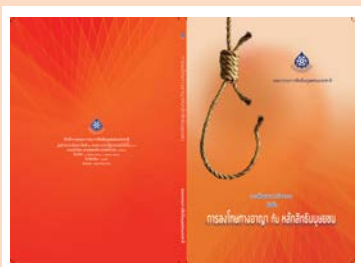

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การสัมมนาทางวิชาการ

หัวข้อ

การลงโทษทางอาญา กับ หลักสิทธิมนุษยชน

การสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ การลวงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม ๒๕๖๑

ISBN : 978-616-7213-87-3

ที่ปรึกษา	ภิรมย์ ศรีประเสริฐ
บรรณาธิการอำนวยการ	ชูลีพร เดชขำ
บรรณาธิการ	เกศริน เตียวสกุล
กองบรรณาธิการ	เกษรินทร์ เพิ่มพูล ปรัชญา ศรีจันทร์
ออกแบบปก-รูปเล่ม	ทัฬหี ทิวะเวช
พิมพ์ที่	คลาสสิกสแกน
จำนวนพิมพ์	๑,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐

สารบัญ

คำนำ	๖
พระดำรัสพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา	๙
คำถวายรายงาน วัส ดิงสมิตร	๑๑
คำกล่าวต้อนรับ ชาติชาย สุทธิกลม	๑๔
ปาฐกถานา โดย เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย	๑๘
ปาฐกถาพิเศษ โดย ศาสตราจารย์พิเศษ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์	๒๗
บรรยายพิเศษ โดย รองศาสตราจารย์ ปกป้อง ศรีสนิท	๓๖

การอภิปราย เรื่อง มุมมองจากศาสนิกต่อโทษประหาร	๔๘
สุรพศ ทวีศักดิ์	๔๙
พระมหาพรหมชา ฐมฺหาโส	๕๑
มณฑิลาภรณ์ วัฒนชัย วัฒนชัยนันท์	๕๘
สันติ เสือสมิง	๖๔

การอภิปราย เรื่อง มุมมองจากองค์กรพัฒนาเอกชนและ ภาคประชาสังคมต่อโทษประหาร	๗๐
ยี่งชีฟ อัมมานนท์	๗๑
จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร	๗๔
ปิยนุช โคตรสาร	๗๘
Charlène Martin	๘๑
Sandrine Ageorges-Skinner	๘๔

สรุปผลและกล่าวปิดการสัมมนา	๘๘
----------------------------	----

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ	๙๐
โครงการ	๙๒
ภาพบรรยากาศการสัมมนา	๙๖

บรรยายการสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ
การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

คำนำ

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ส่วนที่ ๖ หมวด ๑๒ ว่าด้วยองค์กรอิสระ ได้บัญญัติให้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีฐานะเป็นหนึ่งในห้าขององค์กรอิสระ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์กรอิสระต้องเป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ

หน้าที่และอำนาจของ กสม. ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และ (๕) คือ เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และสร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สำนักงาน กสม. ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจึงได้ร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา จัดการสัมมนาใน หัวข้อ “การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน” เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ ห้องแคทรียา ๑ - ๒ โรงแรมรามาร การ์เดนส์

ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร และในโอกาสนี้ได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จมาเป็นประธานเปิดงานสัมมนา และทอดพระเนตรนิทรรศการข้อเสนอของ กสม. ต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต และข้อมูลลำดับเวลาที่ผ่านมา ๒๑๗ ปี ในการเคลื่อนไหวจนมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและฝรั่งเศส เพื่อผลักดันข้อเสนอแนะ มาตรการ หรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตระหนักถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน

นอกจากผู้เข้าร่วมสัมมนาจะได้รับฟังปาฐกถา คำบรรยาย และความคิดเห็นอันทรงคุณค่าแล้ว บุคคลทั่วไปซึ่งมิได้เข้าร่วมการสัมมนาครั้งนี้ ควรที่จะได้รับรู้ข้อมูลและความคิดเห็นด้วย จึงเห็นควรให้มีการรวบรวมข้อมูลจากการจัดการสัมมนาจัดพิมพ์เป็นเอกสารทางวิชาการขึ้น

เอกสารเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของทุกคน ซึ่งมีความปรารถนาจะเห็นการสร้างฐานข้อมูลและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับประกอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการนำไปสู่การแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบและคำสั่งต่างๆ ที่ออกมาเพื่อบังคับใช้ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล

พระดำรัส

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
ในโอกาสที่เสด็จฯ ในพิธีเปิดการสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ
การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

ณ ห้องแคทรียา โรงแรมรามา การ์เดนส์
ถนนวิภาวดีรังสิต เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ ๑๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาร่วมในพิธีเปิดสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ “การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน” ซึ่งสำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรม แห่งประเทศไทย และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา ร่วมกัน จัดขึ้นในวันนี้ ตามที่ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รายงานให้ทราบถึงความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนา ทางวิชาการในครั้งนี้ นำชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคล พึงมีได้ตามกฎหมาย หากกระบวนการยุติธรรมของไทยมี กระบวนการลงโทษที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ผู้กระทำความผิดก็ย่อมได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถกลับมา

เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อชาติบ้านเมืองได้
จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการสัมมนาครั้งนี้ จะช่วยทุกคน
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับประเด็น
การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชนและ
สามารถนำไปปรับใช้ให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่
ประเทศชาติและประชาชนได้อย่างแท้จริง

ได้เวลาอันสมควรแล้ว ข้าพเจ้าขอเปิด
การสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ การลงโทษทางอาญา
กับหลักสิทธิมนุษยชน ณ บัดนี้ ขอให้การสัมมนา
ประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ
ทั้งขอให้ทุกท่านมีความสำเร็จความเจริญก้าวหน้า
ยิ่งขึ้นไปในกิจการงาน ชีวิต โดยทั่วกัน

วัศ ดิงสมิตร

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำถวายรายงาน

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

ขอกราบทูลทูลทราบบฝ่าพระบาท

เกล้ากระหม่อม นายวัส ดิงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วยกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะผู้บริหาร ข้าราชการ ทูตานุทูต เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนผู้เข้าเฝ้าฯ ณ ที่นี้ รู้สึกซาบซึ้งและมีความปิติยินดีในพระกรุณาธิคุณ ที่ฝ่าพระบาทเสด็จพระดำเนินทรงเปิดงานสัมมนาทางวิชาการในวันนี้

นับแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนควบคู่กับการส่งเสริม สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการจับกุมคุมขังบุคคล ซึ่งในระหว่างการคุมขังบุคคลย่อมสูญเสียสิทธิในการเดินทางอย่างมีอิสระเสรีอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง แม้ว่ารัฐจะมีเหตุผลในการทำให้บุคคลเสื่อมเสียอิสรภาพในรูปของโทษจำคุก ทั้งนี้เหตุผลและกระบวนการของการทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพต้องมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน การจับกุมหรือคุมขังโดยพลการ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ตามกฎบัตรสากล มิพักต้องกล่าวถึง “โทษประหารชีวิต” ซึ่งสิทธิในชีวิตเป็น “สิทธิที่ไม่อาจลดทอน” หรือเป็น “สิทธิที่ไม่อาจระงับชั่วคราวได้” (Non-Derogable Rights)

การอำนวยความสะดวกในการลงโทษทางอาญาของประเทศไทยมีพัฒนาการที่ควรแก่การสำรวจความเคลื่อนไหว การลงโทษทางอาญาในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมากน้อยประการใด อาทิ จำนวนผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี ทั้งไทยยังคงติดกลุ่มประเทศ ๑ ใน ๔ ของโลกที่กฎหมายยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต แม้ว่าศาลไทย

จะยังมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตจำเลย แต่ก็เว้นว่างจากการประหารชีวิตจริงมาแล้ว ๘ ปี และตามมาตรฐานสากลถือว่าในประเทศที่กฎหมายยังมีโทษประหารชีวิต แต่ไม่มีการบังคับโทษประหารจริงในระยะ ๑๐ ปี ให้ถือว่าไม่มีโทษประหารชีวิตแล้ว

อย่างไรก็ตาม ขณะที่ประเด็นการลงโทษทางอาญานี้ยังมีข้อถกเถียงกันอยู่กลับมีการเพิ่มบทลงโทษทางอาญาในคดีอื่นๆ นอกเหนือจากคดียาเสพติดให้โทษหนักขึ้นอย่างมีนัยสำคัญด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา จึงเห็นควรจัดสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้ โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนาจะได้รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและฝรั่งเศส เพื่อผลักดันข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตระหนักถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน

ในวโรกาสนี้เกล้ากระหม่อมขอประทานพระดำรัสเปิดการสัมมนาทางวิชาการในครั้งนี้ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่านสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ชาติชาย สุทธิกลม

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประธานกรรมการจัดงาน

คำกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสัมมนา

ท่านคณะที่ปรึกษา ข้าราชการ ทูตานุทูต เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศและท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ณ ที่นี้ ผมรู้สึกขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านให้เกียรติเข้าร่วมงานสัมมนาทางวิชาการในวันนี้ ซึ่งพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา จะเสด็จมาทรงเปิดงานนี้ในเวลา ๑๓.๓๐ น.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนควบคู่กับการส่งเสริม สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการจับกุมคุมขังบุคคล ซึ่งในระหว่างการคุมขังบุคคลย่อมสูญเสียสิทธิในการเดินทางอย่างมีอิสระเสรีอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง แม้ว่ารัฐจะมีเหตุผลในการทำให้บุคคลเสื่อมเสียอิสรภาพในรูปของโทษจำคุก ทั้งนี้ เหตุผลและกระบวนการของการทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพต้องมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน การจับกุมหรือคุมขังโดยพลการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ตามกฎบัตรสากล มิพักต้องกล่าวถึง “โทษประหารชีวิต” ซึ่งสิทธิในชีวิตเป็น “สิทธิที่ไม่อาจลดทอน” หรือเป็น “สิทธิที่ไม่อาจระงับชั่วคราวได้”

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์กรร่วมจัดประกอบด้วย สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา จึงเห็นควรจัดสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้ โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนาจะได้รับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและฝรั่งเศส เพื่อผลักดันข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายตระหนักถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน

ขอบคุณครับ

การสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ
การลงโทษทางอาญา กับ
หลักสิทธิมนุษยชน

ฯพณฯ จิลล์ การาชง

เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย

“ การยกเลิกโทษประหาร
เป็นกระบวนการทางการเมือง ซึ่งต้องอาศัย
ความกล้าหาญและความมุ่งมั่น ”

ปาฐกถา

โดย เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย

ท่านประธาน ท่านสุภาพสตรี ท่านสุภาพบุรุษ มิตรสหาย
แขกผู้มีเกียรติ

ก่อนอื่น ผมใคร่ขอขอบคุณคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติเป็นอย่างยิ่งที่ให้สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย
เป็นผู้ร่วมจัดการสัมมนาทางวิชาการในวันนี้

ผมขอชื่นชมความคิดริเริ่มของท่านที่เลือกการอภิปรายเกี่ยวกับ
การลงโทษทางอาญาโดยยึดโยงกับหลักสิทธิมนุษยชนอันประกอบด้วย
สิทธิสำคัญลำดับแรก คือ สิทธิในการมีชีวิต ผมขอยืนยันว่า หากท่าน
ต้องการ ฝรั่งเศสพร้อมเสมอที่จะเสริมข้อสรุปความคิดเห็นที่ท่าน
ได้จากการสัมมนาทางวิชาการในครั้งนี้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ด้วยเจตนารมณ์ดังกล่าว ผมจึงใคร่ขอกกล่าวถึงเรื่องการอภิปราย
ถกเถียงซึ่งเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวางในประเทศฝรั่งเศสและทั่วทั้ง
ทวีปยุโรปและใช้เวลายาวนานกว่าสองศตวรรษเพื่อให้ได้ข้อยุติที่
เอื้ออำนวยให้โครงสร้างกฎหมายอาญาของเราสามารถยึด
หลักสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐานสำคัญได้

ผมขอなた่านใช้เวลาชั่วขณะหนึ่งเดินทางไปยุโรป ย้อนไป
ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ผู้คนจำนวนมากในยุคนั้นกระหายใคร่รู้
เรื่องสถานภาพ สิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของมนุษย์
กับสังคม ท่านคงรู้จักหนังสือเรื่อง De l'Esprit des Lois (เจตจำนง
แห่งกฎหมาย - ค.ศ. ๑๗๔๘) ของมงเตสกีเยอ หรือ Du Contrat
Social (สัญญาประชาคม - ค.ศ. ๑๗๔๘) ของรุซโซ ในทัศนะของนักเขียน
ทั้งสอง ในส่วนกฎหมายที่มีผลกระทบต่อนิติภาพขั้นพื้นฐานของ
บุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น ต้องเพิ่มพื้นที่ใหม่ให้แก่
ความเป็นมนุษย์ในสังคมที่มีความตื่นรู้ มีหลายคติความสำคัญที่
ชี้ให้เห็นช่องโหว่ของระบบตัดสินโทษที่ไม่เป็นธรรมซึ่งใช้กันมานาน
ดังกรณีการตัดสินลงโทษประหารชีวิต ซีร์วีว็อง (Cirven) ใน ค.ศ. ๑๗๖๐
ฌ็อง กาลาซ์ (Jean Calas) ใน ค.ศ. ๑๗๖๒ และ เชอวาลิเยร์ เดอ ลา
บาร์ (Chevalier de la Barre) ใน ค.ศ. ๑๗๖๕ ซึ่งส่งผลในวงกว้าง
เป็นแรงผลักดันนักคิดนักเขียนในสมัยนั้นให้วิพากษ์ระบบการลงโทษ
ที่ร้ายแรงอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดปรัชญาว่าด้วยการลงโทษ
หรือทัณฑวิทยา

ต้องกล่าวด้วยว่า ขณะนั้นการใช้วิธีขังนักโทษในคุกมีน้อยมาก
ในฝรั่งเศส ระบบกวดขี่ที่ใช้โทษประหารชีวิตเป็นหลักในการตัดสิน
การกระทำความผิดต่างๆ กว่า ๑๑๐ เรื่อง ด้วยมุ่งหมายให้ผู้ต้องโทษ
ทนทุกข์ทรมาน เป็นที่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่ให้ใครเอาเยี่ยงอย่าง
ผู้ต้องโทษประหารชีวิตต้องสูญเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแม้
กระทั่งความคงอยู่ทางกายภาพในสังคม

ใน ค.ศ. ๑๗๖๔ เซซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ตีพิมพ์ผลงานเรื่อง *Les délits et des peines* ถือเป็นการวางรากฐานของการปฏิรูประบบตัดสินความผิดทางอาญาร่วมสมัย เขาแสดงทัศนะว่า การลงทัณฑ์ด้วยชีวิตไม่เพียงเป็นเรื่องผิดกฎหมายเท่านั้น ทั้งยังไม่มีประสิทธิภาพใดๆ ที่จะชักจูงอาชญากรมิให้กระทำความผิด ข้อเขียนนี้พิมพ์เผยแพร่ในฝรั่งเศสในปีต่อมา และได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

วอลแตร์ (Voltaire) ซึ่งได้ทูลมทธรณรงคิให้มีการรื้อฟื้นคดีเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ฌ็อง กาลาส (Jean Calas) ผู้ถูกตัดสินประหารด้วยวิธีทุบตี บีบคอ และเผา ที่เมืองตูลุส

วอลแตร์ได้เข้าร่วมกระแสปฏิรูปเบคคาเรียน ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๗๖๖ แล้ว ขณะที่ในอังกฤษ เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) อาศัยแนวคิดเรื่องความได้สัดส่วนความหนักเบาของการกระทำความผิดมากำหนดอัตราการลงโทษ และยังเสนอให้ใช้ระบบการกักขังและปฏิบัติต่อนักโทษอย่างเป็นมนุษยียิ่งมากขึ้นด้วย กล่าวได้ว่า การระบุโทษตามสัดส่วนการกระทำความผิดนั้นเป็นวิธีการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม หากต้องคำนึงด้วยว่าการลงโทษให้หลายจำนัน ต้องช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับไปอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมได้ ในระบอบการปกครองรูปแบบเก่า วิธีการลงโทษทางร่างกายเป็นหนทางเดียวที่จะป้องปรามมิให้เกิดการกระทำความผิด แนวคิดทฤษฎีวิทยาศาสตร์ด้านการลงโทษตัวบุคคลเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างและการลงโทษที่คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ

ฝรั่งเศสเข้าสู่การปฏิวัติใหญ่ ค.ศ. ๑๗๘๙ นักปฏิวัติได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้วางรากฐานของการปฏิรูป เริ่มด้วยการออกประมวลกฎหมายอาญฉบับแรก ใน ค.ศ. ๑๘๑๐

ค.ศ. ๑๗๙๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสจัดให้มีการอภิปราย เรื่อง การยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นครั้งแรก หลุยส์-มิเชล เลอแปลติเยร์ เดอ แซ็งต์-ฟาร์โจ (Louis-Michel Lepeletier de Saint-Fargeau) เสนอให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหาร แม้ความพยายามครั้งนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ แต่อย่างน้อยก็ส่งผลให้มีการยกเลิกการทรมานและการตัดศีรษะซึ่งเป็นวิธีการสังหารที่ป่าเถื่อนที่สุดสำหรับความผิดในกฎหมายทั่วไป รวมถึงเปิดทางไปสู่การอภิปรายถกเถียงเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตในฝรั่งเศส

สัปดาห์ต่อมา ใน ค.ศ. ๑๗๙๕ สมัชชาแห่งชาติลงมติให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่การยกเลิกยังไม่มีผลบังคับใช้ เพราะอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า ต้องได้รับการพิมพ์ไว้ในกฎบัตรเพื่อความสงบสุขทั่วประเทศ ต่อมา ในรัชสมัยจักรพรรดิ นโปเลียน โบนาปาร์ตโปรดให้นำโทษประหารชีวิตกลับมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ฉบับลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๑๐

ใน ค.ศ. ๑๘๒๙ วิกตอร์ อูโก (Victor Hugo) พิมพ์เผยแพร่ผลงานเขียน เรื่อง *Le dernier jour d'un condamné* เป็นผลงานเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสจัดให้มีการแปลเป็นฉบับภาษาไทย (ชื่อเรื่อง วันสุดท้ายของนักโทษประหาร) และพิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์มติชน

เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้อ่าน ผมมีความยินดีที่จะมอบให้ท่านได้อ่านก่อนคนละหนึ่งเล่ม

แต่ขอให้กลับมาต่อกันที่ประวัติศาสตร์ของเรา การขึ้นสู่อำนาจของพระเจ้าหลุยส์-ฟิลลิป ที่ ๑ กษัตริย์ผู้ทรงเดินสายกลางจึงเป็นช่วงโอกาสเหมาะที่จะเริ่มอภิปรายถกเถียงกันใหม่ เมื่อมีการสถาปนาระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๓๐ พร้อมกันนั้นก็มีกระแสการปฏิรูปประเทศด้านสังคมให้ทันสมัย ซึ่งถูกต่อต้านอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับการพยายามเคลื่อนไหวให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตห้าครั้ง ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๓๐ – ๑๘๓๕ ที่ไม่ประสบความสำเร็จ แม้จะได้รับการสนับสนุนจากวิคตอร์ อูโก และนายพลลาฟาแยต ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ไม่เอื้อต่อการตั้งคำถามอย่างต่อเนื่องเรื่องโทษประหารชีวิต ฝ่ายผู้นำการรัฐประหารที่ล้มเหลวและผู้นำการลุกขึ้นต่อสู้ล้วนถูกประหารชีวิตเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่าง

เมื่อระบอบกษัตริย์สิ้นสุดลงในเดือนกรกฎาคม ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๔๘ รัฐบาลชั่วคราวรับฟังเสียงการเคลื่อนไหวเรียกร้องที่ส่งผลให้พระเจ้าหลุยส์-ฟิลลิป ที่ ๑ สละราชสมบัติ แนวหน้ากรรมกรของขบวนการปฏิวัติเรียกร้องมาตรการทางสังคมให้จัดการเลือกตั้งทั่วไป โดยให้พลเมืองชายมีสิทธิลงคะแนนให้ยกเลิกระบบทาสและให้ออกกฎหมายทำงานวันละ ๑๐ ชั่วโมง และในช่วงนี้เองมีการยกเลิกโทษประหารสำหรับโทษทางการเมืองก่อนที่จะนำกลับมาใช้ใหม่หลังการลุกขึ้นต่อสู้ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๘๔๘ (ต่อต้านการปิดโรงงานของรัฐ) ซึ่งส่งผลให้ผู้คนร่วม

๑,๕๐๐ คน ต้องเข้าสู่แดนประหาร ต้องรอคอยจนถึงช่วงสถาปนา
สาธารณรัฐที่สามมีเสถียรภาพแล้ว จึงเริ่มมีการถกเถียงเรื่องนี้
กันใหม่อีกครั้ง หลังจากมีการเสนอร่างกฎหมายยกเลิกโทษประหาร
ที่ไม่ผ่านการลงมติรับรองกว่าสิบครั้ง อีกทั้งเสียงคัดค้านจากประชาชน
ส่วนใหญ่ ใน ค.ศ. ๑๙๐๖ ประธานาธิบดีอาร์มอนด์ ฟาลลิแยร์ (Armand
Fallières) สั่งให้มีการชะลอโทษประหารชีวิต ตามด้วยการให้อภัยโทษแก่นักโทษประหารทุกคน โดยลดโทษให้เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต
แต่เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติไม่รับร่างกฎหมายอีกครั้ง การลงมือ
ประหารชีวิตก็เริ่มขึ้นใหม่ใน ค.ศ. ๑๙๐๙ กว่าจะยุติลงใน ค.ศ. ๑๙๗๗
หลังการสำเร็จโทษ ฮามิดา จันดูบี (Hamida Djandoubi) นักโทษ
ประหารด้วยเครื่องกิโยตินคนสุดท้ายในโลก

ระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดี
ใน ค.ศ. ๑๙๘๑ มิเชล ฟูกอลต์ (Michel Foucault) สรุประเด็น
ข้อถกเถียงเรื่องโทษประหารชีวิตไว้ในหนังสือพิมพ์รายวัน
Libération นับเป็นข้อเรียกร้องให้ยกเลิกโทษประหารอย่าง
แท้จริง เขานำข้อเขียนที่วิคตอร์ อูโก เคยนำเสนอไว้เมื่อ ๑๕๐ ปี
มาขยายความ เขาแสดงทัศนะว่า

“อย่างน้อย วิธีการที่จะยกเลิกก็นับว่าสำคัญพอๆ กับ
การลงมือทำ... การปฏิเสธที่จะตัดศีรษะใครก็ตาม ด้วยเพราะ
เลือดฟุ้งกระเซ็น เพราะเป็นเรื่องที่คนดีๆ ไม่ทำกัน และเพราะ
บางครั้งอาจเสี่ยงที่จะไปบั่นคอคนบริสุทธิ์นั้น ว่าไปแล้ว
ก็เป็นเรื่องง่าย แต่การปฏิเสธโทษประหารชีวิตด้วยหลักการ
ที่ว่าไม่มีอำนาจสาธารณะใดๆ (รวมถึงอำนาจของใครคนใด

คนหนึ่งเช่นกัน) มีสิทธิที่จะละเมิดชีวิตบุคคล นี่จึงจะเป็น
ประเด็นถกเถียงที่สำคัญและยากยิ่ง”

มิเชล ฟูโกลต์มีความเห็นเช่นเดียวกับบิวดอร์ อูโก โดยชี้ให้เห็นว่า
ขณะที่การยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นฉากหลังของเรื่อง แต่ที่จะต้องตั้งคำถามไปพร้อมๆ กัน คือ จุดมุ่งหมายของกฎหมายอาญา
และบทลงโทษ กฎหมายลักษณะนี้เขียนขึ้นเพื่อใช้ลงโทษและให้
ผู้กระทำความผิดแก้ไขตัวเอง การตัดสินลงโทษประหารชีวิตก็เท่ากับ
ว่ากฎหมายอาญาล้มเหลว ผมเชื่อว่า นี่คือประเด็นสำคัญหลักที่
ท่านจะร่วมกันขบคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวันนี้

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๘๑ ฟรังซัวส์ มิตแตรองด์
ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี เขาทำตามสัญญาอันสูงส่งที่ได้
ให้ไว้ โดยมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของเขา
ซึ่งเป็นผู้รักษาดินแดนดินเสนอให้รัฐสภามีมติรับรองการปฏิรูป
มาตรา ๑๒ ของประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการลงโทษ
ประหารชีวิต

วันที่ ๑๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๘๑ โรแบร์ต บาร์แตงแตร์ (Robert
Badinter) กล่าวในนามรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐต่อที่ประชุมสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรวาระพิเศษ เรียกร้องให้สภาผู้แทนฯ ลงมติยกเลิก
โทษประหารชีวิตในฝรั่งเศส เขากล่าวว่า

“พรุ่งนี้ เป็นเพราะท่านสมาชิก ระบบความยุติธรรมในฝรั่งเศส
จะไม่ใช่มหาสมุทรที่ล้นท้นที่สังหารชีวิตคน วันพรุ่งนี้ เป็นเพราะ
ท่านสมาชิก เราจะไม่พบกับความอับอายเช่นนั้นอีก จะไม่มี
การประหารอย่างลับๆ ภายใต้ผ้าดำคลุมเครื่องประหาร ในยาม

รุ่งสางของวันในเรือนจำทุกแห่งของฝรั่งเศส... วันพรุ่งนี้
ท่านสมาชิกจะลงมติไม่รับการลงโทษประหารชีวิต”

หลังการอภิปรายถกเถียงอย่างเข้มข้น ในที่สุดสภาผู้แทน
ราษฎรลงมติด้วยเสียงข้างมากให้ยกเลิกโทษประหาร ในวันที่
๑๘ กันยายน ค.ศ. ๑๙๘๑

ผมต้องบอกว่า ทั้งที่มีความพยายามต่อสู้เรียกร้องในเรื่องนี้
อย่างมุ่งมั่นและกล้าหาญ แต่ฝรั่งเศสก็เกือบจะถูกจัดอยู่ในกลุ่ม
ประเทศรั้งท้าย หรือแทบจะเป็นประเทศลำดับสุดท้ายในยุโรปตะวันตก
ที่เข้าร่วมกลุ่มประเทศซึ่งยึดหลักคุณค่ามนุษยชาติเป็นสำคัญ
จะนำหน้าก็เพียงสวีเดน (ค.ศ. ๑๙๙๑) เบลเยียม (ค.ศ. ๑๙๙๖)
และสหราชอาณาจักร (ค.ศ. ๑๙๙๘)

ท่านสุภาพสตรี ท่านสุภาพบุรุษ ท่านคงเห็นแล้วว่า การยกเลิก
โทษประหารเป็นกระบวนการทางการเมือง ซึ่งต้องอาศัยความกล้าหาญ
และความมุ่งมั่น ผมทราบว่า ทุกท่านมีคุณสมบัติดังกล่าวอยู่เต็มเปี่ยม
ทางเลือกเป็นของท่าน ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จับตามอง
ท่านอยู่ ทั่วโลกกำลังรอการตัดสินใจของท่าน

ศาสตราจารย์พิเศษ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์

ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

“ ถ้าเราใช้กฎหมายอาชามากเกินไป
มันจะนำมาซึ่งความเสื่อมของกฎหมาย
เพราะกระบวนการของสิ่งที่เราได้รับ
อาจจะไม่ได้คุ้มค่ากับสิ่งที่เราเสียไป ”

ปาฐกถาพิเศษ

โดย ศาสตราจารย์พิเศษ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์

ประเด็นแรกที่จะมาพูด คือ เรื่องของกฎหมายอาญาที่พิเศษ เมื่อเทียบกับกฎหมายอื่นๆ ความจริงแล้วกฎหมาย ก็คือ เครื่องมือ สำคัญในการที่จะกำกับพฤติกรรมของคนในสังคม หรือนำนโยบาย ที่สำคัญไปสู่การที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข และมีความเจริญก้าวหน้ากับคนทุกคนในสังคม แต่ว่ากฎหมายนั้นมีหลายลักษณะ หลายประเภท กฎหมายอาญานั้นเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อดำเนินการ กับพฤติกรรมที่เราคิดว่ากระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม อันดีของประชาชน เพราะฉะนั้นเมื่อพูดถึงกฎหมายอาญาจะต้อง โยงไปถึงเรื่อง “โทษทางอาญา” เพราะว่าโทษทางอาญามีผลกระทบ โดยตรงต่อสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ตั้งแต่สิทธิในชีวิต โดยการพราก ชีวิตไปจากเขา สิทธิในร่างกาย สิทธิในเสรีภาพ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่ สังคมใดจะเข้ามาตรึงการต่อชีวิต กระทบต่อร่างกาย กระทบต่อเสรีภาพ เป็นเรื่องที่ต้องใคร่ครวญอย่างยิ่ง

ขออธิบายคำว่า “กฎหมาย” ให้เข้าใจง่ายๆ ว่า เหมือนกับ การใช้มีด ถ้าเรามองมีด ก็มีหลายลักษณะ ตั้งแต่มีดที่ใช้อยู่บน โต๊ะอาหาร มีดโกนหนวด มีดหมอผ่าตัด หรือมีดปิงตอ มันก็ต้องใช้

ให้ถูกกับเรื่อง เพราะถ้าเราเลือกที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายอาญา สิ่งตามมาที่สำคัญ ก็คือ เราจำเป็นต้องเข้าใจในผลกระทบที่จะเกิดขึ้น กับสิทธิพื้นฐานของคนในสังคม เพราะว่าถ้าเราใช้มาตรการทางอาญา หมายความว่า กระบวนการที่จะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการ ที่จะใช้ค้นหาความจริง มาตรการบังคับต่อสิทธิเสรีภาพเพื่อให้ได้ ความจริง ซึ่งก็ต้องคำนึงถึงความสมดุลที่จะให้คนที่ถูกกล่าวหาในคดี คนที่เกี่ยวข้องกับคดีได้รับความคุ้มครองด้วย เพราะฉะนั้นสิ่งที่ตามมา ในการใช้กฎหมายอาญา ก็คือ ต้องเข้าใจถึงผลที่จะกระทบและต้อง คำนึงถึงสิ่งที่จะต้องสร้างมาทดแทน หรือทำให้เกิดความสมดุล

ยกตัวอย่างเช่น เราเคยมีแนวคิดที่อยากให้คนที่นั่งอยู่ เบาะหลังรถใส่เข็มขัดนิรภัย ผมเคยฟังมาตรการของคนที่เกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัยว่า คนที่นั่งเบาะหลังรถและไม่ใส่เข็มขัดนิรภัย แม้รถวิ่ง ๖๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เวลาชนกันนั้น เหมือนกับรถตกลงมาจาก ตึก ๓ ชั้น ถ้ามามันตีใหม่ที่จะใส่เข็มขัดนิรภัย มันดีแน่ แต่ว่าถ้าใคร ถูกบังคับโดยกฎหมายอาญาให้ใส่เข็มขัดนิรภัยเวลานั่งเบาะหลังรถ สิ่งที่จะตามมา ก็คือ ผู้โดยสารจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐมาตรวจสอบว่า ได้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ การที่บุคคลถูกกระทบต่อสิทธิพื้นฐาน หรือความเป็นส่วนตัว ก็ต้องแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่จะเป็นมาตรการ ที่เราอยากให้เกิดขึ้นนั้น ก็คือการปฏิบัติตามกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าเกิดเราตระหนักว่า การให้อำนาจเจ้าหน้าที่โดยที่มีการตรวจสอบ ที่ดี เราอาจจะไม่ได้ความจริงที่ถูกต้อง มันก็จะยังเป็นปัญหาไปใหญ่ เพราะฉะนั้นข้อแรกที่เราอยากจะทำข้อสังเกต ก็คือ ในเมื่อกฎหมาย มีหลายลักษณะ หลายรูปแบบ การที่จะเลือกกฎหมายอาญามาใช้ ในการกำกับพฤติกรรมของคนในสังคมต้องเลือกให้ดี ถ้าไม่ดีจะ

เกิดปรากฏการณ์กฎหมายอาญาเพื่อ รัฐธรรมนูญเขียนไว้ชัดเจน กฎหมายอาญาใช้กับสิ่งที่มีความผิดร้ายแรงเท่านั้น เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก ถ้าเราใช้กฎหมายอาญามากเกินไป มันจะนำมาซึ่งความเสื่อมของกฎหมาย เพราะกระบวนการของสิ่งที่เราได้รับ อาจจะได้คุ้มค่างับสิ่งที่เราเสียไป

ประการแรก ก่อนที่เราจะพูดถึงการลงโทษทางอาญากับมาตรฐานสิทธิมนุษยชน เราจะต้องเข้าใจตรงนี้ร่วมกันก่อน และก็มีอีกหลายๆ เรื่องที่ไม่ต้องใช้โทษทางอาญาก็ได้ ให้ใช้มาตรการทางปกครองแทนก็ได้เช่นกัน

ประเด็นที่สอง นอกจากที่เราจะชอบใช้กฎหมายอาญาและการลงโทษทางอาญากันมากแล้ว เราชอบใช้โทษที่รุนแรงด้วยการใช้โทษที่รุนแรง ตั้งแต่ผมรับราชการมาจนพ้นจากราชการมาแล้ว ก็ยังเห็นว่า รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยนิยมที่จะแก้ปัญหาสังคมที่หวาดกลัวต่ออาชญากรรมโดยใช้โทษที่รุนแรงทั้งนั้น เพราะบางครั้งอาจจะง่ายในการที่จะแก้กฎหมายว่า เรามีโทษที่รุนแรงแล้วไม่ต้องห่วงประชาชนต้องการรัฐบาลที่คุมครองประชาชนได้ รัฐบาลก็คุมครองประชาชนโดยการบอกว่าเรามีกฎหมายที่รุนแรงแล้ว เพราะฉะนั้นมีแนวโน้มของรัฐบาลจะเลือกใช้โทษที่รุนแรงเพื่อความอบอุ่นใจให้กับประชาชนที่ไม่รู้ ที่อ่านแต่สื่อสังคมออนไลน์ทุกวัน ว่าต้องลงโทษให้หนัก ให้สาสม รัฐบาลก็สนองตอบ เราจัดการเต็มที่ ได้ผลทั้งสองทางประชาชนก็อุ่นใจ รัฐบาลก็ดี

แต่ถ้า ถ้าเราศึกษาหรือเข้าใจข้อมูลของนักวิชาการ จะพบว่า ความรุนแรงของการลงโทษไม่ได้มีความหมายกับพฤติกรรมของคนในสังคมเท่ากับความแน่นอนของการถูกลงโทษ ความแน่นอนของ

การที่จะถูกลงโทษ แม้ว่าโทษจะไม่รุนแรง จะมีผลโดยตรงต่อผลความยับยั้ง (deterrent) ที่จะเกิดขึ้น อันนี้เป็นงานวิจัยตั้งแต่หลายสิบปีก่อนที่ผมเป็นนักศึกษา

ในประเด็นที่ ๒ นี้ นอกจากเราใช้กฎหมายอาญากันมากแล้ว เรายังใช้โทษที่รุนแรงเกินสมควรอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การประกาศสงครามกับยาเสพติด หลังจากนั้น ๒-๓ ปีได้มีการประกาศชัยชนะของมันเป็น คือ ทำให้แนวคิดที่มองว่าใครก็ตามที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ร้ายของมนุษยชาติที่สำคัญที่สุด ทำให้ปัจจุบันในเรือนจำมีนักโทษคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดประมาณ ๓๑๘,๐๐๐ คน (ร้อยละ ๗๕ จากนักโทษทั้งหมด) สรุปก็คือ การประกาศสงครามกับยาเสพติด มันอาจจะไม่เป็นคำตอบที่ถูกที่สุด เพราะปัญหานี้ก็ยังมีอยู่ในปัจจุบัน

ประเด็นที่ ๓ หัวใจสำคัญในการที่จะนำกฎหมายอาญามาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักของสิทธิมนุษยชน มี ๒ ส่วน คือ

๑. หลักสัดส่วนในการลงโทษ
๒. หลักความจำเป็น

เพราะฉะนั้นเมื่อเราจะลงโทษใครด้วยกฎหมายอาญา เราต้องคำนึงถึงจิตใจว่าโทษนั้นสมควรมากน้อยเพียงใด เพื่อถ้าเขาได้โอกาสออกมาเจอกับสังคม เขาจะกลับตัวกลับใจได้

จริงๆ แล้ว พอพูดถึงเรื่องโทษทางอาญา มันไม่ได้มีโทษแค่ประหารชีวิตหรือจำคุก ยังมีโทษอีกมากมาย เช่น โทษปรับ โทษกักขัง เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้นในระดับของสหประชาชาติ คือ ความจำเป็นที่ในหลายๆ ประเทศต้องปฏิรูปการลงโทษทางอาญา

และใช้มาตรการทางเลือกที่ไม่ควบคุมคนให้มากขึ้น และในปัจจุบัน
ทั่วโลกได้มีการรณรงค์เกี่ยวกับเรื่อง “การไม่ควบคุม” กันมากขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น การรณรงค์เมาไม่ขับ ครั้งแรกได้มีการคิด
กันว่า ถ้าจะนำไปซึ่งคุกก็ไม่อยากทำเพราะมันมีผลกระทบ ก็เลย
คิดว่าคนที่เมาและขับ เราควรให้เขาไปทำงานบริการสังคมไหม
พาเขาไปดูแลผลกระทบจากคนเมาแล้วขับ ถ้าจะเป็นคนที่เมา
แล้วขับที่ทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่นให้พิการ รวมถึงการให้เข้าอบรม
เกี่ยวกับการเมาแล้วขับด้วย

ในปัจจุบันนี้ทางเลือกลงโทษทางอื่นมีมาก ไม่ต้องใช้
ความรุนแรง เช่น การคุมความประพฤติ ถ้าใครฝ่าฝืนเงื่อนไข
การคุมประพฤติที่ให้โอกาสไม่จำคุกแล้ว แต่ต้องมารายงานตัว
แต่ถ้าฝ่าฝืนให้มีหน่วยเฉพาะกิจที่ไปนำตัวมาได้ทันที หรือการรายงานตัว
ผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันสามารถปรับกระบวนการ
ที่ไม่ต้องใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยมีกระบวนการที่เหมาะสม
มากกว่า เพื่อที่จะทำให้คนที่ทำความผิดได้สำนึกและสังคม
ก็ปลอดภัย เช่นเดียวกับเรื่องความรุนแรงกับผู้หญิง ถ้าถามผู้หญิง
ที่ถูกสามีใช้ความรุนแรง อยากให้สามีติดคุกไหม? เขาก็ไม่ยอม
แต่ต้องการให้เลิกนิสัยแบบนี้ เป็นต้น

เรื่องต่อไปที่สำคัญที่เป็นแนวคิดนั้น ก็คือ แนวคิดยุติธรรม
สมานฉันท์ (Restorative Justice) แนวคิดนี้มองว่าความผิด
ที่เกิดขึ้นไม่ได้มีผลกระทบต่อรัฐอย่างเดียว แต่กระทบกับ
ผู้เสียหาย กระทบต่อชุมชน เพราะฉะนั้นกระบวนการที่ให้ชุมชน
ให้คนที่กระทำความผิด ให้ผู้เสียหาย เข้ามาพูดคุยกัน เพื่อที่จะหา
ทางออกเมื่อมันเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว จะเยียวยาความเสียหาย

การสำนึก ความตระหนักไม่ทำให้ผิดอีกนั้น ควรทำอะไรในบ้านเราจริงๆ ในศาลท่านก็นำมาใช้ แต่ก็ต้องไปดูคุณภาพอีกว่า การที่มาคุยกันแล้วก็สามารถที่จะไม่ถูกจำคุก แต่ก็ต้องมีกระบวนการให้เกิดความสำนึกและตระหนักถึงการกระทำความผิดด้วย

สำหรับแนวคิดนี้ ประเทศที่ริเริ่มในสมัยก่อนที่เป็นหลักคือ แคนาดาได้มีการผลักดันเรื่องนี้ในระดับสหประชาชาติ ปัจจุบันทางแคนาดาได้ชวนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ในการที่จะเข้าไปร่วมมือกัน และแคนาดาก็สนใจมากในกรณีศึกษาของไทยที่ศาลไทยใช้ความพยายามเรื่องนี้ตลอดเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา สามารถลดคดีในศาลได้มาก

ประเด็นต่อมา เมื่อเราต้องตัดสินใจว่าเราต้องใช้การลงโทษทางอาญาคือ การจำคุกที่เราใช้มากที่สุด แต่ในเมื่อเราจะต้องลงโทษจำคุกใครแล้ว เราก็ต้องคำนึงถึงมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนด้วย เพราะว่าในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ ๑๐ กำหนดว่า จุดประสงค์หลักของเรือนจำคือ การแก้ไขฟื้นฟูและส่งเสริมการกลับสู่สังคมให้แก่ผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเงื่อนไขคือ การที่ต้องเคารพในสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ของเขาเป็นเรื่องสำคัญมาก ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่ประเทศของเรา โดยการนำของพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาทรงเริ่มในเรื่องของมาตรฐานผู้ต้องขังหญิงทำให้ประเทศไทยของเรา แม้จะได้อันดับประมาณน้อยในเรื่องนี้ ก็มีเรือนจำที่ทางสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ร่วมกับองค์การระหว่างประเทศได้เข้าไปประเมินเป็นเรือนจำต้นแบบอยู่หลายแห่งในประเทศ เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาย มีการพัฒนาปรับปรุงสภาพเรือนจำขึ้นใหม่เช่นกัน

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เข้าใจถึงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังมีความสำคัญมาก และคนที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการยกย่องคือ คนของกรมราชทัณฑ์ เพราะว่าถ้าสภาพเรือนจำมันแย่นานนั้นมันก็มีปัญหา แต่คนที่จะอยู่ในนั้นตลอดทั้งช่วงราชการคือ คนของกรมราชทัณฑ์

ประเด็นสุดท้าย สิ่งที่เราพูดมาทั้งหมดเป็นโจทย์ที่สำคัญในเรื่องของการกำหนดนโยบายทางอาญา ต้องยอมรับว่า การจะทำสังคมให้พัฒนาก้าวหน้า นโยบายอาญากับกฎหมายทางอาญาเป็นเรื่องที่สำคัญ จริงๆ แล้วถ้าจะลงลึกไปกว่านี้ การลดคดีทางอาญากรรมคือการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อ ๕๐-๖๐ ปี ก่อนมีการปลูกฝิ่นในชายแดนภาคเหนือกันมาก คนที่ปลูกฝิ่นคือพวกชาวเขามีรายได้เล็กๆ น้อยๆ ในขณะนั้นมีการตัดสินใจด้านความมั่นคงด้วยว่า เพื่อไม่ให้มีการแพร่กระจายของยาเสพติดควรจะทำอย่างไร แต่ด้วยวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ท่านทรงมองเห็นว่า การไปปราบปรามโดยไม่ได้ให้โอกาสในการพัฒนา คงไม่ยั่งยืน และไม่เป็นธรรมด้วย ท่านจึงริเริ่มในการพัฒนาให้โอกาสในการที่ให้ชาวเขา รู้จักที่จะปลูกพืชเชิงพาณิชย์มาแทนฝิ่น เปิดโอกาสในการให้ความรู้ทางการเกษตร ทางการตลาด สร้างโครงสร้างพื้นฐานผลที่ได้ตามมา โครงการหลวงประสบความสำเร็จมาก เป็นต้น

เพราะฉะนั้น ตรงนี้จะเห็นได้ชัดเจนเลยว่า การพัฒนากับเรื่องการก่ออาชญากรรมมีความเชื่อมโยงกัน การพัฒนาที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างพอเพียง ไม่เกิดความความเหลื่อมล้ำทางสังคม เกิดความรักในถิ่นฐานที่ตนเองอยู่ ก็สามารถทำให้การก่ออาชญากรรมหมดไปได้

กล่าวโดยสรุปได้ ๕ ข้อ ดังนี้

- ข้อที่หนึ่ง** กฎหมายอาญาไม่ใช่มาตรการเดียวที่เรามีทางกฎหมาย มีกฎหมายอื่นอีกมากมาย ใช้กฎหมายอาญาเท่าที่จำเป็น อย่าทำให้กฎหมายอาญาเฟ้อ ถ้ามันเฟ้อแล้วมันจะส่งผลกระทบต่องบประมาณการทางยุติธรรม การเสียโอกาสและตามมาด้วยความเสื่อมของกฎหมาย
- ข้อที่สอง** ถ้าเราจะต้องใช้โทษทางอาญา ต้องใช้โดยคำนึงถึงหลักสัดส่วนที่เหมาะสมและหลักความจำเป็น
- ข้อที่สาม** การใช้โทษจำคุกมากเกินไป เพิ่มการสนับสนุนจากรัฐบาล ให้มีระบบที่ดีมารองรับ เช่น งานของกรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ งานที่ต้องมาดูแลคนอยู่นอกเรือนจำ ต้องมีการส่งเสริม เป็นต้น
- ข้อที่สี่** ความเชื่อในศักยภาพชุมชน ต้องมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ในทุกเรื่องในกิจกรรมฟื้นฟู การบำเพ็ญประโยชน์ของผู้กระทำความผิดในการรองรับ กลับเข้าสู่สังคม เพราะว่าอาชญากรรมมันเกิดในชุมชน แล้วก็ย้อนกลับเข้าสู่ชุมชน
- ข้อที่ห้า** ถ้าเรากำหนดนโยบายทางอาญาโดยมีหลักสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้ได้ว่าการใช้นโยบายไม่ใช่แค่เป็นการจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่มันจะนำไปสู่การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ที่แท้จริง

รองศาสตราจารย์ปกป้อง ศรีสนิท

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“ระบอบเรือนจำจะต้องประกอบ
ด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษที่มี
วัตถุประสงค์สำคัญในการฟื้นฟู
แก้ไขผู้กระทำความผิดและสังคม”

URSAYAPITHEK

โดย รองศาสตราจารย์ปกป้อง ศรีสนิท

คำกล่าวของนักกฎหมายหรือนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่มาก และมีอิทธิพลต่อวงการกฎหมายอาญาทั่วโลก คือ Cesare Beccaria ได้พูดไว้ตอนหนึ่งว่า

“เพื่อไม่ให้โทษทางอาญาได้ก็ตามเป็นการกระทำที่รุนแรงโดยคนหนึ่งหรือหลายคนต่อประชาชน โทษทางอาญาจึงต้องเปิดเผย จำเป็น และรุนแรงน้อยที่สุดตามสถานการณ์ที่ปรากฏ และได้สัดส่วนกับความผิด และต้องเป็นโทษที่กำหนดโดยกฎหมาย”

นี่คือ จุดเริ่มต้นของแนวคิดทางอาญาที่รัฐทั้งหลายจะลงโทษกับผู้กระทำผิด จะต้องสอดคล้องกับหลักการได้สัดส่วน อาชญากรสร้างความเสียหายมาก รัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลงโทษมาก อาชญากรสร้างความเสียหายน้อย รัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลงโทษเบา และไม่มีควมจำเป็นใดเลยที่ต้องลงโทษรุนแรงเกินสัดส่วน หลักนี้ทำให้มีความเปลี่ยนแปลงมากมายในระบบกฎหมายอาญาทั่วโลก

มีอีกคำกล่าวที่สำคัญเช่นกัน นั่นคือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ในข้อ ๑๐ ย่อหน้าที่ ๓ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการลงโทษทางอาญาในระบบสากลปัจจุบันมีความสำคัญ คือ เป็นรัฐธรรมนูญสิทธิมนุษยชนของโลก และมีประเทศ ๑๖๙ ประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย เป็นภาคีของ ICCPR และ ICCPR ได้พูดถึงสิทธิมนุษยชนไว้หลากหลายมาก รวมถึงในข้อ ๑๐ ได้กล่าวไว้ในเรื่องของการลงโทษทางอาญาไว้ว่า

**“ระบบเรือนจำจะต้องประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ
ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญในการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิด
และสังคม”**

ในทั้งสองคำกล่าวนี้นี้จะเห็นได้ว่า มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอย่างแรก คือ การได้สัดส่วน และอย่างที่สอง คือ เรื่องของสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกของ ICCPR ต้องดำเนินการตามนั้น กล่าวคือ ทำอย่างไรให้โทษทางอาญาในประเทศเป็นโทษที่ลงไปเพื่อให้เกิดการฟื้นฟู แก้ไข และนำผู้ที่กระทำผิดในอดีตกลับไปสู่สังคมได้

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิของความเป็นมนุษย์ (Right of Human) ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานอันมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ฐานะ หรือข้อแตกต่างใดๆ สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาแต่ดั้งเดิม และไม่อาจโอนให้ผู้อื่นหรือถูกพรากจากสิทธินี้ได้ด้วยวิธีการใดๆ ถ้าเราพูดถึงสิทธิมนุษยชนในเชิงวิชาการ มีอยู่หลายระดับและมีอยู่หลายประเภท สิทธิมนุษยชนบางสถานการณ์อาจจะถูกระงับใช้หรือถูกยุติการใช้ชั่วคราวได้โดยเฉพาะสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ แต่ใน ICCPR ได้จัดขึ้นในสิทธิมนุษยชนอีกแบบหนึ่ง

เรียกว่า สิทธิที่ไม่อาจถูกพักใช้ได้ (non-derogable rights) หมายถึง สิทธิที่ได้รับความคุ้มครองสูงสุด รัฐทั้งหลายไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เหตุการณ์ไม่สงบ จะไม่สามารถขอร่งบใช้ได้ แปลว่า สิทธิเหล่านี้ติดตัวมนุษย์ทุกคนไม่ว่ากรณีใดๆ รัฐจะต้องคุ้มครองเสมอ ได้แก่

๑. สิทธิในการมีชีวิตอยู่
๒. สิทธิที่จะปราศจากการถูกทรมาน
๓. สิทธิที่ถูกคุ้มครองจากการถูกบังคับให้สูญหายหรืออุ้มหาย
๔. สิทธิที่จะปราศจากการถูกเอาตัวลงเป็นทาส
๕. สิทธิที่ปราศจากการถูกจำคุกเพียงเพราะไม่มีเงินชำระหนี้ทางแพ่ง
๖. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองไม่ถูกกฎหมายอาญาย้อนหลังมาถูลงโทษ

โทษทางอาญา สามารถแบ่งออกเป็นได้ ๒ มุม คือ

๑. การกำหนดโทษในกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ
๒. การลงโทษโดยคำพิพากษาของฝ่ายตุลาการ

ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่กำหนดความผิด กำหนดบทลงโทษ และกำหนดมาเป็นช่วงของการลงโทษ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติได้บัญญัติโทษตามกฎหมายมาแล้ว ฝ่ายตุลาการก็มีหน้าที่จัดการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยใช้หลักการได้สัดส่วน และหลักสิทธิมนุษยชน ฝ่ายตุลาการจะกำหนดโทษสูงกว่าที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดไว้ไม่ได้ หรือต่ำกว่าไม่ได้ในกรณีมีโทษขั้นต่ำ

การกำหนดโทษในกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ จะมีการแบ่งอาชญากรเป็น ๒ ประเภทได้แก่ “อาชญากรใหญ่” (le grand criminel) และ “อาชญากรเล็ก” (le petit criminel)

ความแตกต่างของทั้งสองประเภท คือ

อาชญากรใหญ่ ผลกระทบต่อรัฐมากกว่าผู้เสียหาย วัตถุประสงค์ในการลงโทษ ช่มชู้ ยับยั้ง รูปแบบของการลงโทษหลัก จำคุกระยะยาว

อาชญากรเล็ก ผลกระทบต่อผู้เสียหายมากกว่ารัฐ วัตถุประสงค์ในการลงโทษ ปั่นฟูผู้กระทำความผิดและเยียวยาผู้เสียหาย รูปแบบของการลงโทษหลัก จำคุกระยะสั้นและปรับ

การลงโทษโดยคำพิพากษาของฝ่ายตุลาการ (เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดโทษออกมาแล้ว) บทบาทสำคัญที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสม ต้องคำนึงถึง ๒ ปัจจัยสำคัญ คือ การคำนึงถึงเหตุทวนวิสัยในการลงโทษ (objectivity) และการคำนึงถึงเหตุอัตวิสัยในการลงโทษ (subjectivity) การคำนึงถึงเหตุทวนวิสัยในการลงโทษ ในสหรัฐอเมริกา ศาลฎีกาและศาลมลรัฐใช้การทดสอบที่เรียกว่า “proportionality test” เพื่อนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษในความผิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน

เกณฑ์ proportionality test มีทั้งหมด ๓ ข้อ คือ

- (๑) ความรุนแรงของการกระทำความผิด หมายถึง ให้ศาลพิจารณาว่าผู้กระทำได้กระทำความผิดที่รุนแรงเพียงใด
- (๒) การเปรียบเทียบกับคดีอื่น หมายถึง ให้ศาลที่พิจารณากำหนดโทษคดีนี้ไปเปรียบเทียบกับคดีอื่นว่าในคดีอื่นที่มีลักษณะการกระทำที่รุนแรงกว่าคดีนี้ ศาลในคดีนั้นลงโทษรุนแรงเพียงใด ซึ่งศาลในคดีนี้ควรจะลงโทษไม่เกินไปกว่าคดีอื่นที่รุนแรงกว่าคดีนี้
- (๓) การเปรียบเทียบกับศาลอื่น หมายถึง ให้ศาลพิจารณาว่าในคดีแบบเดียวกันนี้ในศาลอื่นลงโทษเพียงใด

ซึ่งศาลควรจะลงโทษใกล้เคียงกันกับที่ศาลอื่นลงโทษ
ในคดีลักษณะเดียวกัน

ต่อมาในส่วนของการคำนึงถึงเหตุอติวิสัยในการลงโทษ คือ
หลักการใช้โทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งแยกเป็น
๒ ช่วง คือ

๑. ช่วงศาลตัดสินลงโทษ (personnalisation des peines)
๒. ช่วงขณะผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษ (individualization
des peines)

ช่วงที่หนึ่ง ช่วงที่ศาลตัดสินลงโทษ ช่วงนี้ศาลต้องคำนึงถึง
เหตุอติวิสัยในการลงโทษและเหตุอติวิสัยในการลงโทษ ก่อนที่จะ
กำหนดโทษให้กับจำเลยแต่ละคน

ช่วงที่สอง คือ ช่วงขณะผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษ เป็น
ช่วงที่จำเลยอยู่ในเรือนจำแล้วกำลังรับโทษ จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับ
การปรับรับโทษให้เหมาะสมกับจำเลย ถ้าจำเลยมีพฤติการณ์ดีขึ้น
และจำเลยสามารถฟื้นฟูแก้ไขพร้อมกลับไปเป็นคนดีได้แล้ว

หลักการนี้ปรากฏอยู่ชัดเจนมาก ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ
ในฝรั่งเศส เพราะประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๒-๑
วรรคสอง และวรรคสาม เขียนไว้ชัดเจนเลยว่า

“โทษทางอาญาทุกสถาน ที่กำหนดโดยศาลจะต้องถูก
นำมาปรับใช้ให้เข้ากับผู้กระทำความผิดแต่ละคน ภายใต้
บังคับของกฎหมาย ศาลพิจารณาลักษณะ ความรุนแรง
และรูปแบบการลงโทษ โดยพิจารณาจากพฤติการณ์
ของความผิด และลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด

เช่นเดียวกันกับสถานะทางกายภาพ ทางครอบครัว
ทางสังคมของผู้กระทำความผิด เพื่อให้การลงโทษผู้กระทำ
ความผิดนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ
ที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๑๓๐-๑”

เมื่อประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสบัญญัติไว้ในประมวล
ทั้งสองเหตุ ศาลฝรั่งเศสจึงต้องคำนึงทั้งสองเหตุ เพื่อให้สอดคล้องกับ
ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา ๑๓๐-๑

“เพื่อที่จะคุ้มครองสังคมป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำ
ความผิดครั้งใหม่ และรักษาสมดุลของสังคม ในลักษณะที่
เคารพประโยชน์ของผู้เสียหาย โทษทางอาญาต้องมีหน้าที่เพื่อ

๑. การลงโทษผู้กระทำความผิด

๒. ช่วยในการปรับปรุงผู้กระทำความผิดและนำผู้กระทำ
ความผิดกลับสู่สังคม”

โดยเฉพาะโทษปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส
มาตรา ๑๓๒-๒๐

“เมื่อความผิดถูกลงโทษปรับ ศาลสามารถกำหนดโทษปรับ
ด้วยจำนวนค่าปรับน้อยกว่าที่กำหนดในกฎหมายได้ จำนวนค่าปรับ
ที่ศาลให้คำนึงถึงรายได้และภาระค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิด”

แต่ในประเทศไทยยังไม่มีมาตราแบบนี้บัญญัติไว้ และข้อจำกัด
ของกฎหมายอาญาของไทย คือ ศาลไทยคำนึงถึงเหตุทวนวิสัยใน
การลงโทษ (objectivity) เป็นหลัก เช่น คดียาเสพติดผู้กระทำความ
ผิดมีบทบาทมากมาย ทั้งหัวหน้า หรือตัวลูกน้องเอง ทุกวันนี้
เราใช้วิธีการนับเม็ดลง หมายถึง ถ้าผู้กระทำความผิดมีปริมาณยาเท่ากัน

เปิด“ยี่ต็อก” หรือแนวทางการลงโทษของศาล” (sentencing guideline) มาลงเท่ากัน ซึ่งถ้าเราเอาลักษณะส่วนตัวแบบแนวคิดของกฎหมายฝรั่งเศสเข้ามาคำนึง จะเห็นได้เลยว่าสามารถปรับโทษให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดรายใหญ่ รายย่อย ได้อย่างน่าสนใจกว่าการใช้ยี่ต็อก

ประเด็นเรื่องการลงโทษทางอาญากับสิทธิมนุษยชน

๑. โทษประหารชีวิต

๒. การกำหนดโทษจำคุกโดยคำนึงถึงเหตุววิสัยประกอบกับเหตุอัติวิสัย

๓. การใช้โชตรวนกับนักโทษ

๔. โทษปรับที่ไม่เป็นธรรม

๕. ระบบประวัติอาชญากร (criminal record) ที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการนำผู้ที่กลับตัวได้เข้าสู่สังคม

ประเด็นแรก คือ โทษประหารชีวิต ความจริงแล้ว ICCPR ไม่ได้ห้ามการประหารชีวิต แต่ก็ไม่ได้ขีดขวางการยกเลิกโทษประหาร แถมยังสนับสนุนให้ยกเลิกอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) สามารถยอมรับการประหารชีวิตได้เฉพาะความผิดร้ายแรงสูงสุดเท่านั้น (most serious crimes) รวมถึงห้ามประหารชีวิตเด็กหญิงตั้งครรภ์ และให้ประหารได้เฉพาะเมื่อผ่านกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรมและให้สิทธิจำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม

ในประเทศไทยยังมีความผิดที่มีโทษประหารชีวิตสถานเดียว และยังมีความผิดที่ไม่เข้าเกณฑ์ most serious crimes อยู่ด้วย

เช่น ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดซึ่งในทางสากลไม่นับว่าเป็น most serious crimes อีกแล้ว

ประเด็นที่สอง คือ การกำหนดโทษจำคุกโดยคํานึงถึงเหตุทวิสัยประกอบกับเหตุอติวิสัย ซึ่งในประเทศไทยประสบปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ร้อยละ ๗๐ เป็นนักโทษคดียาเสพติด ข้อจำกัดของศาลไทยคือ “ยี่ตอก” ที่กำหนดโทษโดยคํานึงถึงเพียง “เหตุทวิสัย” ตัวอย่าง นักโทษล้นเรือนจำ ผู้ต้องขังทั้งหมด ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๓๐๐,๙๑๐ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ก.ค. ๒๕๖๐) จำนวนความจุมาตรฐาน ๒๑๗,๐๐๐ คน (จำนวนเรือนจำ ๑๔๔ แห่ง) อัตราส่วนของผู้ต้องขังต่อพื้นที่มาตรฐานร้อยละ ๑๔๔.๘ ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนกับพิจารณา จำนวน ๕๙,๗๘๔ คน (ร้อยละ ๑๙.๙ ของผู้ต้องขังทั้งหมด) รวมถึง ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังมากที่สุดอันดับ ๖ ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา จีน บราซิล รัสเซีย อินเดีย และประเทศไทยยังมีอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อประชากรมากเป็นอันดับ ๙ ของโลก (อัตราส่วน ผู้ต้องขัง ๔๔๕ คนต่อประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน) เป็นต้น

ข้อเสนอในการนำหลักการลงโทษโดยคํานึงเหตุทวิสัยประกอบกับเหตุอติวิสัย ให้การลงโทษสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ICCPR ข้อ ๑๐ (๓) เพื่อฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดจำเป็นต้องคํานึงถึง “เหตุทวิสัย” ประกอบกับ “เหตุอติวิสัย” โดยใช้หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน เพื่อให้ศาลทราบข้อมูลที่เป็นลักษณะของผู้กระทำผิด ควรนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๘ ที่ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำสำนวนบุคลิกลักษณะ

ของผู้กระทำความผิด เพื่อให้ทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา เอามาใช้ในสำนวนสอบสวนด้วย และกำหนดยี่ตอกให้เป็นช่วงกว้างๆ หรือยกเลิกเมื่อเวลาเหมาะสม แล้วให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างเต็มที่

ประเด็นที่สาม คือ การใช้โช้ตรวนกับนักโทษ จากมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติต่อผู้ต้องขัง จะพบว่าเหล็กหรือโช้ตรวนไม่อาจจะถูกนำมาใช้ได้ หมายถึง ไม่ว่าจะคุมขังอย่างไร โช้ตรวนไม่สามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากขัดต่อมาตรฐานของสหประชาชาติ ส่วนเครื่องพันธนาการอื่นๆ เช่น กุญแจมือ สามารถนำมาใช้ได้ เฉพาะเมื่อการขณย้ายผู้กระทำความผิดไปศาล และเมื่อไปถึงที่ทำการศาลแล้วก็ต้องปลดออก

ประเด็นที่สี่ คือ โทษปรับที่ไม่เป็นธรรม กฎหมายไทยบางฉบับกำหนดโทษปรับขั้นต่ำและขั้นสูง รวมถึงในส่วนของยี่ตอกก็มีการกำหนดโทษโดยคำนึงถึงเหตุทวิสัย ผลคือคนมีเงินจ่ายค่าปรับก็จ่ายไป คนไม่มีก็ถูกกักขัง โดยไม่คำนึงถึงเหตุอติวิสัยเลย เช่น รายได้ ค่าใช้จ่าย ทรัพย์สิน ภาระครอบครัวที่ต้องดูแลไม่ถูกนำมาคำนึงถึงก่อนกำหนดโทษปรับ เพื่อจะทำให้การลงโทษเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคนอย่างเป็นธรรมสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมากกว่าระบบที่เป็นอยู่

ประเด็นที่ห้า คือ ระบบประวัติอาชญากร (criminal record) ปัจจุบันทะเบียนประวัติอาชญากรของไทยยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเข้าสู่สังคม ยังไม่สอดคล้องกับ ICCPR ในข้อ ๑๐ ซึ่งในไทยใครก็ตามที่ผ่านมาจากเรือนจำแล้วก็ตาม แม้พ้นโทษมาแล้วก็ปี ไม่สามารถลบประวัติทะเบียนออกได้ ซึ่งก็ไม่สามารถ

บรรลุตามวัตถุประสงค์การลงโทษตามหลักสิทธิมนุษยชนได้ เพราะต้องการให้ผู้กระทำผิดกลับเข้าสู่สังคมแต่ก็ยังคงมีประวัติอาชญากรอยู่ จึงไม่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว ยกตัวอย่างกฎหมายของสิงคโปร์ ในทะเบียนประวัติอาชญากรของสิงคโปร์ ใครก็ตามที่ผ่านเรือนจำมีประวัติอาชญากร ให้โอกาสพิสูจน์ตัวเอง ๕ ปี หลังจากนั้น ๕ ปีผ่านไป ถ้าไม่เคยทำผิดซ้ำอีก สามารถทำงานเป็นหลักเป็นแหล่งและไม่เป็นปัญหาสังคมแล้ว สามารถขอลบชื่อออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรได้ เช่นเดียวกับฝรั่งเศส เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงมีข้อเสนอในเรื่องดังกล่าวนี้ว่า ต้องเริ่มจากการออกกฎหมายพระราชบัญญัติทะเบียนประวัติอาชญากรและควรอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงต้องแยกทะเบียนเป็นระดับลบล้างสุดยอดกับทะเบียนเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นนักโทษแล้วสามารถยื่นขอลบชื่อออกจากทะเบียนที่เปิดเผยได้

สรุปการลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

การลงโทษทางอาญามีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ๒ อย่างที่ต้องคำนึงถึงทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ คือ

๑. หลักความได้สัดส่วน (proportionality) จะต้องลงโทษให้ได้สัดส่วน และสอดคล้องกับการกระทำที่ผู้กระทำความผิดทำความผิด
๒. หลักสิทธิมนุษยชนใน ICCPR ข้อ ๑๐ ที่แสดงให้เห็นชัดเจนเลยว่ารัฐภาคี ICCPR ที่ลงโทษผู้กระทำความผิด ต้องทำไปเพื่อการฟื้นฟูแก้ไข ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้ามาเป็นคนดีของสังคมให้ได้

ด้วยเหตุนี้ ถ้าคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนและหลักสิทธิมนุษยชนในการลงโทษ โดยนำเหตุผลที่วิสัยกับเหตุทวิสัยเข้ามาประกอบดุลพินิจศาลในการลงโทษ จะสามารถแก้ปัญหาโทษล้นเรือนจำได้ จะสามารถสร้างความเป็นธรรมในการลงโทษได้และเป็นการลงโทษที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของสากล

การอภิปราย เรื่อง

มุมมองจากศาสนิกต่อโทษประหาร

สุรพศ ทวีศักดิ์ ผู้ดำเนินการอภิปราย

วิทยากร ๑) พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

๒) มงชินญอร์ วิษณุ ธัญญอนันต์

๓) สันติ เสือสมิง

อาจารย์สุรพศ ทวีศักดิ์

นมัสการพระคุณเจ้าและกราบสวัสดีแขกผู้มีเกียรติทุกท่านครับ ในช่วงนี้จะเป็นการสนทนาพูดคุยแบบสบายๆ หัวข้อคือ มุมมองจากศาสนิกต่อโทษประหาร ซึ่งวันนี้จะมี ๓ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และอิสลาม

เวลาพูดถึงเรื่องมุมมองของศาสนาต่อโทษประหาร เวลาเราตั้งคำถามว่า ควรจะคงโทษประหารไว้หรือไม่? เราก็ตอบคำถามบนพื้นฐานหลักสิทธิมนุษยชน เราถือว่าโทษประหารเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานคือ สิทธิในชีวิต สิทธิในชีวิตถ่ายโอนไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติ ศาสนา เพศอะไร เป็นคนดี คนเลว ไม่สมควรจะถูกประหาร อันนี้เป็นแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน

แต่ถ้าเราพูดถึงเรื่องโทษประหารในทางศาสนา ถ้ามองในประวัติศาสตร์นั้นไม่มีปัญหาตรงไหนเลยที่มีปัญหาเกี่ยวกับโทษประหาร กล่าวคือ ในประวัติศาสตร์ไม่ได้คัดค้านโทษประหาร เพราะศาสนาเจริญมาในรัฐที่มีโทษประหารเจ็ดชั่วโคตร ตัดหัวประจานอย่างนี้ เพราะถ้าเราไปศึกษาพุทธศาสนาในยุคโคศกัณฐะ พระเจ้าอโศก ก็มีตำนานว่า มีการเอาคำบรรยายในพระไตรปิฎกไปออกแบบในการสร้างคุกเพื่อใช้ลงโทษนักโทษ ก็แสดงว่าศาสนาก็ไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตเท่าใด

ในยุคกลางการแขวนคอให้ตายทั้งเป็นก็ไม่เป็นปัญหาอะไร ปัจจุบันบางประเทศที่ยังเป็นรัฐศาสนา ก็ยังมีโทษประหารชีวิต คนรักร่วมเพศ เป็นต้น และที่สำรวจโดยทั่วไปก็คือ ประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิตอยู่ ก็ดูเหมือนเป็นประเทศที่เคร่งศาสนาและมีความเจริญทางศาสนา จึงทำให้เรามองวันนี้มีความท้าทายว่า พระคุณเจ้าและวิทยากรอีกทั้งสองท่าน จะมองโทษประหารชีวิตอย่างไร ควรจะคงไว้หรือควรจะยกเลิกด้วยหลักการและเหตุผลอะไร

รองศาสตราจารย์ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

ญาติโยมทั้งหลายมีความสนใจในเรื่องของ “มุมมองทางศาสนาต่อโทษประหารชีวิต” ศาสนามีมุมมองต่อเรื่องนี้อย่างไรบ้าง อาตมาในวันนี้ไม่ได้ต้องการที่จะมาโปรยอังกคาร ไม่ได้มาบอกว่าตัวเองเลือกทางไหน ตกลงว่าต้องประหารหรือไม่ประหารดี แต่มาในวันนี้ ต้องการที่จะนำเสนอในมุมมองทางพระพุทธศาสนา ว่ามีท่าทีกับเรื่องนี้อย่างไรบ้าง ประเด็นที่จะนำเสนอมีทั้งหมด ๕ กรอบ มีวิธีคิดแล้วแนวปฏิบัติของทางพระพุทธศาสนา ว่ามีท่าทีต่อประเด็นทั้ง ๕ นี้อย่างไร ต้องกลับไปดูเวลาที่เรานำมาพูดถึงการประหารชีวิต วิกีพีเดียได้อธิบายไว้ทาง Oxford และ Cambridge Dictionary เรื่องของ Capital Punishment รวมถึงเรื่องของ Dead Penalty เป็นกระบวนการทางกฎหมายซึ่งประเมินการโดยรัฐเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด เราจะเห็นได้ชัดเลยว่า

เวลาพูดถึงโทษประหารชีวิตที่ใครก็จะพูดถึงเรื่องของรัฐ รัฐมาจากไหน ก็มาจากพลเมือง พลเมืองรับรู้และรู้สึกต่อสถานการณ์นี้อย่างไร ก็จะส่งความคิดส่งแนวทางผ่านกระบวนการที่มาของกฎหมาย และรัฐ พอมาพูดถึงพจนานุกรมฯ ก็อธิบายไว้คล้ายคลึงกันกับ วิถีตะวันตกเรื่องของกฎหมายที่ลงโทษผู้กระทำความผิดต่างๆ รวมทั้ง กระบวนการทางอาญาด้วย

ที่นี้มองเรื่องทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตมีอยู่ ๒ แนวคิด ที่พยายามจะโต้กันตลอดมา แนวคิดในยุคแรกๆ ใน ยุคหินก็จะมองการประหารชีวิต คือการแก้แค้น การชดใช้ความผิด เวลาใครคนใดคนหนึ่งข่มขืนก็จะถูกตัดอวัยวะเพศทิ้งไป เวลาใครขโมยของก็จะถูกตัดมือทิ้งไป ก็จะเห็นว่าเป็นแบบนี้มาตลอด ยุคแรกๆ ของมนุษย์ ในช่วงที่ผ่านมา ตาต่อตา ฟันต่อฟันนั้น คือแนวคิดวิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิม แต่ว่าเวลาผ่านไปเริ่มมีแนวคิด มากขึ้น คนหนึ่งข่มขืนก็จะถูกตัดอวัยวะเพศทิ้ง เวลาใครขโมยของ ก็จะถูกตัดมือทิ้ง เลยมีทฤษฎีป้องปรามความผิด เป็นทฤษฎี การลงโทษผู้กระทำความผิดให้เข็ดให้หราบ ให้มีแนวทางที่จะใช้ ชีวิตต่อไปให้หวาดกลัว เป็นต้น แต่มองลึกทฤษฎีการแก้แค้น เราต้อง เข้าใจเขาเหมือนกันว่าทำไมเขาถึงคิดแบบนั้น

เรื่องที่ ๑ ที่ทำให้เกิดแนวคิด คือ เป็นการยุติธรรมอยู่แล้ว กลุ่มนี้จะมีความเชื่อว่าตาต่อตา ฟันต่อฟัน มันก็ยุติธรรมอยู่แล้ว การที่นาย A ไปฆ่านาย B นาย A ก็ต้องถูกฆ่าให้ตายตามไป เป็นความถูกต้องอยู่แล้ว เป็นมุมมองแบบเดิม

แบบที่ ๒ เป็นความถูกต้องแล้ว การที่ไปฆ่าใครแล้วถูก ฆ่าตาม เป็นการชดเชยทางจิตวิทยากับคนที่สูญเสียซึ่งมีความทุกข์

ความทรนมาก คนที่เป็นพ่อแม่ ลูกของเราถูกฆ่าตาย เราเลี้ยงมาตั้งหลายปี ก็มีความทรนมากกับความเสียใจ ฉะนั้น วิธีการเยียวยาที่ดีที่สุดคือ จะต้องฆ่าคนที่ฆ่าให้ตายตามคนที่ถูกฆ่าไป ซึ่งอาจจะทำให้พ่อแม่เขาเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ คำอธิบายของเพลโต อธิบายว่าการลงโทษผู้กระทำผิดไม่ควรเป็นไปด้วยเหตุผลเพื่อตอบแทนสิ่งที่เขากระทำ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็แสดงว่า สังคมได้เลือกวิธีการที่ชั่วร้ายตอบโต้วิธีการที่ชั่วร้ายเหมือนกัน นี่เป็นเหตุผลที่เพลโตพยายามที่จะป้องกัน

ข้อที่หนึ่ง การใช้ความรุนแรงแก้ไขความรุนแรงไม่มีทางจบสิ้น หรือการที่ความรุนแรงไม่ได้รับความเยียวว่าเป็นการใช้ธรรมตอบโต้ด้วยธรรม อันนี้คือพื้นฐานแนวคิดที่ถอทรห้สออกมาจากเพลโตว่า ไม่ได้ดีกว่ากันหรอก การที่เขาฆ่าคนตายแล้วไปฆ่าเขาไม่ต่างกันเลย เป็นแค่การเปลี่ยนระยะเวลา เปลี่ยนสถานการณ์ เปลี่ยนผู้กระทำผิดเท่านั้นเอง แต่ว่าทฤษฎีการป้องปรามความผิดกลับมาเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากในสังคม ที่จะมองว่า

(๑) ชีวิตที่มีค่ามาก กว่าจะได้ชีวิตนี้มา ถ้าเป็นศาสนาคริสต์ ชีวิตนี้ได้มาจากพระเจ้า ฉะนั้นการทำลายสิ่งที่พระเจ้าให้มาขัดกับแนวทาง แม้กระทั่งศาสนาพุทธเองก็เหมือนกัน แล้วการมองชีวิตที่มีคุณค่าคือการให้โอกาสแก่ชีวิต ไม่มีใครที่ไม่เคยกระทำความผิด ฉะนั้นเมื่อทำความผิด ถ้าเราให้โอกาสคนที่กระทำความผิด ก็จะได้โอกาสในการพัฒนาตัวเองฝึกฝนตัวเองขึ้นมา แล้วสามารถกลับไปช่วยสังคมให้ดีกว่าเดิมก็ได้

(๒) แนวคิดและความคิดในการแก้แค้นในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามองชีวิตและคุณค่าชีวิตเวลาที่มีการทำผิดพลาด

ในชีวิตขึ้นมา ในนิยามพุทธศาสนามี ๒ คำ รูปกับอรูป คำว่า กาย ใจ รูป ชีวิต กลิ่น สี จะมีร่างกายเป็นรูป ส่วนอรูป มีชีวิต กลิ่น สี เป็นนามเป็นใจ เราต้องมองแยกกัน ชีวิต ประหารชีวิต คือ การประหารทั้งกายกับใจ ไปพร้อมๆ กัน ไม่ได้ประหารเฉพาะร่างกายที่กระทำผิด แต่ประหารใจไปด้วยทั้งสองอย่าง ก็คือ จบไปพร้อมๆ กันนั้น คือ การประหาร

ที่นี้คุณค่าของชีวิตอยู่ที่ไหน กลับมาดูที่พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ พูดถึงเรื่องการเกิดเป็นมนุษย์นั้น ยากเย็นเหลือเกิน พระพุทธเจ้าอุปมา เหมือนกับเต่าตัวหนึ่งตาบอด น้ำเต็มโลกใบนี้ เต่าตัวหนึ่งลอยคออยู่ กลางทะเล เต่าตาบอด ร้อยปีโผล่มาครั้งหนึ่ง รูแอกนิดเดียว โผล่ให้ ตรงกับรูแอก น้ำเต็มโลกแล้ว เราจะรู้ได้ไงว่าอยู่ตรงไหน ลองคิดว่า มันยากเหลือเกิน แล้วชีวิตการเกิดเป็นมนุษย์ยากกว่าร้อยเท่า พันเท่า นั่นคือ ชีวิตมนุษย์ที่เราเห็น พระพุทธเจ้าวางท่าที่ต่อการปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์ ต่อการฆ่าอย่างไร พระพุทธเจ้าประกาศ ไว้กับพระสงฆ์ ๑,๒๕๐ รูป ประโยคแรกที่พระพุทธเจ้ากล่าวคือ การไม่ทำบาปทั้งปวงผ่านนิยามศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติต่อสังคม หลักศีล ๕ ข้อแรก การไม่ฆ่าสัตว์แสดงว่า พระพุทธศาสนาปฏิเสธ

ความรุนแรงทุกรูปแบบโดยเฉพาะความรุนแรงโดยการฆ่าชีวิต
ของคนอื่น เกณฑ์การวัดการทำผิดศีล ๕ ตัวชี้วัดว่ามีอะไรบ้าง
รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต มีจิตคิดจะฆ่า มีความพยายามที่จะฆ่าสัตว์ตาย
ด้วยความพยายามฆ่าครอบครองนี้เมื่อใด แสดงว่าศีลข้อที่หนึ่งขาด
นั่นคือ การไม่ทำบาปทั้งปวง

ข้อที่สอง พระพุทธเจ้าได้วางอะไรเอาไว้ บุคคลว่าฆ่าผู้อื่น
ไม่ถือว่าเป็นบรรพชิต “บรรพชิต” ไม่ได้หมายถึงพระ บรรพชิต
แปลว่า ผู้เว้นจากบาป อุดมการณ์พระพุทธศาสนาจะต้องไม่เข้าไปฆ่า
ประหัตประหารผู้ใดทั้งสิ้น อันนี้คือหลักการ

การประกาศหลักการแบบนี้ ต้องการจะชี้ให้เห็นว่า
อินเดียสมัยนั้นมีการฆ่ามากมาย ฆ่าสัตว์บูชาเจ้าแม่กาฬี
พระพุทธเจ้าจึงต้องการประกาศจุดยืนว่า พุทธเราจะต้องไม่ทำแบบนั้น
ไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ฆ่าไม่ได้ ฉะนั้นจึงเป็นจุดยืนของเรา จุดยืน
ที่เป็นวิธีการ มี ๖ ประการ อาตมาหยิบมา ๑ ข้อเท่านั้น อนุปชาโต
คือ ต้องไม่เข้าไปฆ่าเข้าไปทำร้ายเขา วิธีดำเนินการของพุทธต้อง
ไม่ดำเนินการด้วยการฆ่า เป็นอยู่ด้วยการฆ่า หลักการ ๓ อุดมการณ์ ๔
วิธีการ ๖ พูดถึงการฆ่าทั้งสิ้นเลยว่านั้นไม่ใช่จุดยืนของพุทธศาสนา
แล้วท่านเห็นไหมว่า ขนาดฆ่ามด ฆ่าสุนัข ฆ่าแพะตัวหนึ่งยังฆ่าไม่ได้เลย
นับประสาอะไรกับการฆ่ามนุษย์ ฉะนั้นหลักการฆ่าจึงไม่สอดคล้อง
กับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ถ้าผิดแล้วต้องฆ่า ฆ่าอะไรแล้วอย่างไร
ฆ่าม้า ฆ่าคนนี่ คือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าพูดถึงการฆ่าเหมือนกันใน
เกสปุตตสูตร ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าไปเจอนายเกสที่เป็น
คนฝึกม้า มีการชกถ้ามกัน ดังนี้

พระพุทธเจ้า “เกสียะเธอนี้ฝึกม้าเก่งมากเลยเธอมีวิธีการฝึกม้าอย่างไร”

นายเกสียะ “พระพุทธเจ้าคะ ข้าพระพุทธเจ้ามีวิธีการในการฝึกม้า ใช้วิธีการนุ่มนวลพูดดี ๆ บอที่ดี ๆ”

พระพุทธเจ้า “แล้วถ้าไม่ฟังล่ะ”

นายเกสียะ “ข้าพระองค์จะใช้วิธีรุนแรงการเตือนแรง ๆ ใช้แสตี เพื่อเป็นการเตือนบอกให้ ความรุนแรงขึ้นมาน้อยแล้ว”

พระพุทธเจ้า “ถ้าม้าไม่เชื่อเจ้าล่ะ”

นายเกสียะ “ข้าพระองค์ก็ฆ่าม้าทิ้งสิพระเจ้าคะ นุ่มนวลก็แล้ว เตือนรุนแรงก็แล้ว ไม่เชื่อก็ต้องฆ่าทิ้ง”

“พระพุทธเจ้าคะ พระพุทธองค์ทรงฝึกสาวกของพระองค์อย่างไร”

พระพุทธเจ้า “เหมือนกับเธอเลย เกสียะ”

นายเกสียะ “เหมือนข้าพระองค์อย่างไร”

พระพุทธเจ้า “เราก็ใช้วิธีการนุ่มนวลในการบอกสาวกเรา ไม่เชื่อ เราก็ใช้การเตือนแรง ๆ สะกดแรง ๆ ต่อบนน้ำสงฆ์”

นายเกสียะ “เป็นไปได้ไง พระองค์เป็นพระพุทธเจ้า”

พระพุทธเจ้า “เราฆ่าเหมือนกันแต่เราฆ่าแบบอริยวินัย เป็นการฆ่าแบบคนมีอริยะ เป็นการฆ่าแบบอารยชน”

นายเกสียะ “ฆ่าอย่างไร”

แบบอย่างของฆ่า คือ การลงกรรมทัณฑ์ ตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าสั่งให้ฆ่าเป็นคนแรก คือ พระฉนณะที่เป็นคนจูมำพาเจ้าชายสิทธัตถะไปออกบวชที่แม่น้ำอนาโมา ก่อนปรินิพพานพระพุทธเจ้าบอกว่า เมื่อเราปรินิพพานแล้วให้จัดการลงกรรมทัณฑ์พระฉนณะ คือ ฆ่าพระฉนณะโดยการลงอริยวินัย แล้วฆ่าอริยวินัยอย่างไร คือ การให้ออกนอกพื้นที่สงฆ์ไปจัดพื้นที่ให้อยู่ใหม่ ไม่ต้องให้ผลประโยชน์ไม่ต้องให้อะไรทั้งนั้น เพื่อให้เขาจะได้มีโอกาสสตูดตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง สนใจตัวเอง เตือนตัวเอง ผิดพลาดอะไรบ้าง เป็นการกักตัวเอง หรือให้อยู่ในคุกนั่นเอง พระพุทธเจ้าจึงได้พูดไว้ การลงทัณฑ์นั้นเป็นการสั่งสอน บัณฑิตย่อมเข้าใจเช่นนั้น หลักการเหล่านี้คือการฆ่าแบบอารยชนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

สรุปทางศาสนาพุทธในมุมมองของพุทธศาสนิกชนที่มาในวันนี้ ไม่ใช่ว่าจะสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน เพียงแค่มาอธิบายอุดมการณ์ และหลักการและยืนยันว่า พระพุทธเจ้าได้ให้แนวทางกับพุทธศาสนิกชนไว้อย่างไร

๑. ชีวิตได้มาด้วยความยากลำบาก

๒. การเข้าไปบันทึกเข้าไปปลดทอนสิ่งที่ได้มาด้วยความยากลำบาก การปลิดชีวิตนั้นเกิดขึ้นเวลาที่เรารู้ถึงการฆ่า เรามักจะพูดถึงการฆ่าร่างกายของเขา ถ้าร่างกายนี้ทำผิด เราก็ต้องยับยั้งไม่ให้มันเกิดขึ้น แต่ความเป็นจริงแล้ว นอกเหนือจากการฆ่าแล้วยังมีวิธีการอื่น อะไรคือสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมที่ชักนำให้เขาไปฆ่านั้นก็คือกิเลสเป็นตัวชักนำชักพาไปในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ทำไมไม่สร้างกระบวนการกล่อมเกลามาให้เกิดกิเลส ไม่ให้กิเลสฆ่าคน แต่หาวิธีการฆ่ากิเลสอย่างที่ได้ยกตัวอย่างไป สุดท้ายไม่ว่าอย่างไรก็ต้องหาวิธีแก้ปัญหาขึ้นมาได้ กลายเป็นคนดีขึ้นมาได้ เอาความดีความสามารถมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ เป็นสร้างโลกทัศน์ใหม่เปลี่ยนสังคมดีงามให้เกิดขึ้น

มณฑิณญวร์ (บาทหลวง) ดร.วิษณุ รัตนญนันต์

ในฐานะที่เป็นผู้แทนศาสนาคริสต์ (คาทอลิก) ข้าพเจ้าขอแสดงทัศนะจากมุมมองคำสอนของคริสต์ศาสนา จุดยืนของพระศาสนจักรคาทอลิกซึ่งมีความชัดเจนพอสมควรในประเด็นที่เรากำลังสนทนาครั้งนี้ กล่าวคือ ไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต จึงขอให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต พระศาสนจักรปรารถนาให้เกิดความเป็นจริงกับประเทศไทยนี้ และรณรงค์เรื่องนี้มาตลอด

หลักการของศาสนาคริสต์ คือ ยึดถือการเผยความจริงของพระเจ้าจากพระคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งเปรียบเสมือนห้องสมุดแห่งปรีชาญาณขนาดใหญ่ คริสต์ศาสนิกชนเป็นผู้ที่มีความเชื่อในพระเจ้าเป็นเจ้าพระผู้สร้างสรรพสิ่ง จุดสูงสุดในการสร้าง คือ ชีวิตมนุษย์ และศูนย์กลางของการเป็นมนุษย์ คือ “ศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ ที่ถูกสร้างตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า” มนุษย์ทุกคนจึงเป็นพี่น้องกัน รับผิดชอบ

สังคมร่วมกัน วันนี้จึงขออนุญาตอ้างอิงข้อสอนใจจากพระคัมภีร์
ไบเบิล ๒ - ๓ เรื่อง

ตามที่ได้กล่าว ศาสนาคริสต์เชื่อว่า มนุษย์ถูกสร้างขึ้นตาม
ภาพลักษณ์ของพระผู้เป็นเจ้า ชีวิตเป็นของพระเจ้า จึงเป็นพื้นฐานที่ว่า
ทำไมถึงฆ่าชีวิตมนุษย์ไม่ได้

ความจริงในพระคัมภีร์คงอยู่ถาวรแบบอมตะ ซึ่งไม่มีใครอาจ
เปลี่ยนแปลงได้ แต่ว่าโดยแสงสว่างจากพระเจ้าขึ้นให้มีการพัฒนา
ความคิดทางเทววิทยา ซึ่งดำเนินอยู่เสมอทุกยุค ทุกสมัย เพื่อความเข้าใจ
ความหมายที่แท้จริงในพระคัมภีร์และสอดคล้องกับการเจริญชีวิต
ของมนุษย์

ในพระคัมภีร์ ปฐมกาล บทที่ ๔ พูดถึงชาตกรคนแรกของโลก
เรื่องราวของพี่น้องสองคน กานิน กับ อาเบล พี่ชายกานิน มีอาชีพทำ
เกษตรกรรมการปลูกพืชผล ส่วนอาเบลมีอาชีพเลี้ยงแกะ อาเบลพูดว่า
ชีวิตเขามีอาชีพการเลี้ยงสัตว์ต้องคัดเลือกแกะตัวที่ดีที่สุด เพื่อถวายบูชา
ให้กับพระผู้เป็นเจ้า ส่วนกานินทำอาชีพปลูกพืช ต้องเอาพืชผลไปให้
กับพระผู้เป็นเจ้าเหมือนกัน แต่คิดว่าคงไม่จำเป็นต้องเอาผลไม้ที่ดีที่สุด
ไปให้พระผู้เป็นเจ้า จึงเอาผลไม้อะไรก็ได้ไปถวายพระองค์ โดยลืมไปว่า
การที่ถวายบูชาพระผู้เป็นเจ้าต้องเลือกสิ่งดีๆ

ด้วยจิตใจดงามของอาเบล พระเจ้าจึงประทานพระพรมากมาย
เป็นที่โปรดปราน กานินจึงเกิดความอิจฉานองชาย จึงมีความคิดที่จะ
ฆ่าน้องชาย และได้ฆ่าน้องชาย แม้ว่าไม่มีใครเห็น แต่ใครเล่าจะ
หนีพ้นสายพระเนตรของพระเจ้าไปได้ และใครเล่าจะหนีมโนธรรม
หรือจะหลอกลวงต่อตนเองได้ ไม่ว่าคุณคิดอะไร รู้สึกอะไร ทำอะไร
โดยไม่มีใครเห็น แต่พระผู้เป็นเจ้าทรงเห็นและรับรู้ทุกสิ่งที่ทุกคนกระทำ

กาอินพยายามหลบซ่อนความผิดตามที่โมณธรรมเตียน พระเจ้า
จึงถามกาอินว่า

“เจ้าทำอะไรลงไป น้องชายไปไหน”

กาอินตอบว่า “ผมไม่รู้ เขาไปไหน ผมต้องรับผิดชอบชีวิตของ
น้องชายด้วยหรือ?”

ฉะนั้นกาอินที่ได้ฆ่าน้องชายของเขา ก็ต้องได้รับเคราะห์กรรม
ในสิ่งที่เขาทำลงไป เขาต้องรับผิดชอบในพฤติกรรมของเขาอย่างแน่นอน
แต่ไม่ใช่การเอาชีวิตแทนชีวิต พระเจ้าทำเครื่องหมายบนตัวเขาไม่ให้ใคร
ฆ่าเขา เหมือนกับกฎหมายที่ต้องมีบทลงโทษ การที่คนหนึ่งทำผิดต้องมี
บทลงโทษที่เหมาะสม ในสิ่งที่เขาทำ แต่เขาต้องมีสิ่งที่ต้องทำให้เขามีการ
เปลี่ยนแปลงเท่าที่ชีวิต สำนึกในความผิด

เรื่องที่ ๒ จากพระวจนะของพระเจ้า บทที่ ๘ เขียนโดย
นักบุญยอห์น ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับสังคมชาวยิว ในกฎหมายของ

ชาวยิวนั้นแรงมาก โดยเฉพาะผู้หญิงที่ทำผิดประเวณีหรือมีชู้ ถ้าถูกจับได้ ต้องให้ฝูงชนเอาหินทุ่มจนตาย (ส่วนผู้ชายถ้าทำผิดประเวณีมีโทษอย่างไร ไม่ได้กล่าว)

วันหนึ่ง เขาจับผู้หญิงซึ่งทำผิดประเวณีได้ ลากตัวเธอมาต่อหน้า พระเยซู และฟ้องพระองค์ ลองใจจับผิดพระเยซูว่าจะตัดสินอย่างไร ถ้าบอกพวกเขาให้ทุ่มหินได้ พวกเขาจะว่าความเมตตาที่พระองค์ สอนอยู่ไหนล่ะ ถ้าบอกว่าห้ามเอาหินทุ่ม พวกเขาจะกล่าวหาพระเยซู ว่าเป็นกบฏต่อกฎหมายของโมเสส คือ โดนทั้งขึ้นทั้งล่อง

แต่พระเยซูก็ไม่ได้ตอบอะไร อยู่นิ่งๆ พระองค์เอนหัวเขียนอะไร บางอย่างบนพื้นแผ่นดิน แต่ไม่มีใครรู้ว่าท่านเขียนอะไร พวกเขาจึงยัง รุมเร้าทำทนายพระองค์ว่า พวกเขาต้องทำอะไรดีกับหญิงคนชั่วที่ถูกจับ มาได้ ความผิดนี้ต้องเอาก้อนหินทุ่มให้ตายสถานเดียว

พระเยซูเงยหน้าขึ้นและตอบสั้นๆ ว่า ในพวกท่านใครบ้างที่ไม่เคย ทำบาปหรือทำผิดในชีวิตบ้าง ใครเกิดมาไม่เคยมีข้อบกพร่องเลย ถ้าใคร คิดว่าตนเป็นคนดีบริบูรณ์ขอให้หยิบก้อนหินก้อนแรกทุ่มผู้หญิงคนนี้นี่ก่อน

เพียงเท่านั้น พวกเขาต่างถอยออกไปทีละคนสองคน จนไม่มีใครหลงเหลืออยู่ที่นั่นเลย ยิ่งแก่เท่าไร เขายิ่งถอยไปก่อนเพราะอาจ ทำบาปมากกว่าคนอื่น

ที่สุดพระเยซูจึงถามผู้หญิงคนนั้นว่า ไม่มีใครลงโทษเจ้าเลย เหนอ จงกลับไปเถอะ แล้วประพาศิตนเองใหม่ อย่าทำผิดอีกนะ

ทางศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญด้านกฎหมาย และเน้น ความยุติธรรมในสังคมเสมอ แต่ว่าเหนือกฎหมายก็ยังมีกฎแห่ง ความเมตตาอยู่ ต้องมีความสมดุล

เรื่องที่ ๓ จากพระคัมภีร์ จดหมายของเซนต์ปอลถึงฟีเลโมน กฎหมายชาวโรมันค่อนข้างแรง เรื่องของทาส ถ้าทาสทำผิดหนักขึ้นมา โทษอาจถึงตายจากน้ำมือนายทาส

วันหนึ่งมีเศรษฐีคนหนึ่งชื่อฟีเลโมน เขามีทาสคนหนึ่งทำผิดมาก ชื่อ โอนซิมุส เพราะความหิวจึงขโมยของเล็กน้อย ก็เลยหนีไป เพราะถ้าอยู่อาจมีโทษถึงกับตาย เขาหนีไปหาเซนต์ปอล (นักบุญเปาโล) ซึ่งขณะนั้นท่านอยู่ในคุก ท่านจึงสอนและเตือนสติโอนซิมุส จากนั้น ทาสโอนซิมุสจึงรับความเชื่อ เป็นชาวคริสต์ เปาโลจึงเขียนจดหมายถึงเพื่อนที่ชื่อฟีเลโมน ระบุว่าบัดนี้โอนซิมุสเป็นผู้มีความศรัทธา ในพระเจ้า สำนึกในความผิดที่กระทำ ขอให้รับเขา ดูแลเขาเยี่ยงน้องชาย ไม่ใช่ทาส ทุกคนเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันและศักดิ์ศรีพึงเคารพ ฉะนั้นอยู่กันแบบไม่ใช่ทาสกับนายอยู่กันแบบพี่น้อง จุดหลักของศาสนาคริสต์จะสอนเรื่องที่สูงสุด คือ เรื่องที่ต้องเมตตา ต้องรู้จักอภัยให้กัน การให้ออกาสผู้ทำผิดเปลี่ยนท่าที และให้ความสำคัญในการเยียวยาแก่ผู้ที่เป็นเหยื่อที่เสียหาย

โดยสรุปของศาสนาคริสต์ไม่เห็นด้วยกับโทษประหาร เพราะน่าจะมียุติวิธีอื่นที่เหมาะสมกว่า หลักการของทางคริสต์ต้องพัฒนา ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้สูงส่งที่สุด พระศาสนจักรไม่ยอมแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

สาส์นของสมเด็จพระสันตะปาปาฟรังซิส ผ่านทางวีดิโอถึง สมัชชาโลก ครั้งที่ ๖ เพื่อการต่อต้านโทษประหารชีวิต ณ กรุงออสโล ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๖ มีใจความสำคัญ ดังนี้ “เครื่องหมายแห่งความหวังประการหนึ่ง คือ การที่ประชาชนทั่วไปแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้นที่ว่า ไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต ความจริงแล้วสำหรับ

สมัยนี้โทษประหารชีวิตไม่เป็นที่ยอมรับกัน ไม่ว่าโทษของผู้กระทำผิดจะร้ายแรงแค่ไหน เพราะนี่เป็นการละเมิดต่อชีวิต ซึ่งจะละเมิดมิได้ และยังเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย เช่นเดียวกัน สิ่งนี้ขัดแย้งกับแผนการของพระเจ้า สำหรับปัจเจกบุคคลและสังคม รวมถึงความยุติธรรมอันทรงพระเมตตาของพระเจ้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายอันชอบธรรมแห่งการลงโทษ ไม่มีความยุติธรรมต่อผู้กระทำผิด ตรงกันข้ามมีแต่ส่งเสริมการแก้แค้น

พระบัญญัติพระเจ้า “ห้ามฆ่าคน” มีคุณค่าสูงสุดซึ่งใช้ทั้งสำหรับผู้บริสุทธิ์และผู้ที่ทำผิด พวกเราต้องไม่ลืมว่าสิทธิอันจะละเมิดมิได้ต่อชีวิตที่พระเจ้าประทานให้นั้นเป็นสิทธิของบรรดานักโทษด้วย

วันนี้ ข้าพเจ้าขอสนับสนุนทุกคนให้ช่วยกันไม่เพียงแต่ให้มีการยกเลิกโทษประหารเท่านั้น แต่ขอร้องให้มีการทำสภาพของเรือนจำให้ดีขึ้นด้วย เพื่อที่พวกเขาจะได้ให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แก่ผู้ที่ถูกจองจำด้วย การทำให้เกิดความยุติธรรมไม่ได้หมายถึง การหาวิธีการทำโทษเพราะเห็นแก่การลงโทษ แต่เป็นการสร้างหลักประกันว่า เป้าหมายพื้นฐานของการลงโทษ คือ การทำให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกลับใจ เปลี่ยนแปลง แล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่

ปัญหานี้ต้องมีการจัดการด้วยกรอบที่กว้างกว่าระบบการลงโทษเพื่อความยุติธรรม ต้องมีการเปิดประตูให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม ไม่ควรมีการลงโทษใดๆ ที่ทำให้นักโทษหมดสิ้นความหวัง การลงโทษเพื่อเห็นแก่การลงโทษโดยไม่มีพื้นที่สำหรับความหวัง นั่นคือ การทรมาน ไม่ใช่การลงโทษ

อาจารย์สันติ เสือสมิง

ในทางศาสนาอิสลามนั้น ชีวิตเป็นกรรมสิทธิ์ของพระเจ้า เป็นสิ่งที่สงวนสิทธิ์เอาไว้ผู้ใดจะละเมิดมิได้ เพราะพระองค์ คือ ผู้ทรงสร้าง พระผู้ทรงประทานชีวิตให้ ชีวิตไม่ใช่ของเรา แต่ชีวิตเป็น สิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าของประทานให้ ในคัมภีร์อัลกุรอานนั้นได้ระบุไว้ถึง คำสั่งข้อหนึ่ง ความว่า

“และจงอย่าฆ่าชีวิตที่อัลลอฮ์ทรงห้ามไว้ นอกจากโดยความ ยุติธรรมและกฎหมายเท่านั้น ที่พระองค์ได้ทรงบัญชาแก่ผู้เจ้านั้น ก็เพื่อ สู่เจ้าจะได้ใช้สติปัญญา”

มนุษย์ไม่ได้เป็นคนกำหนด พระผู้เป็นเจ้าของเป็นคนกำหนด แน่แน่นอน ว่าการละเมิดในชีวิต ถือว่าเป็นโทษใหญ่ที่สุด เพราะชีวิตของมนุษย์เป็น ที่หนึ่ง เนื่องจากพระองค์ได้ทรงประกาศไว้เองว่า แน่แท้เราได้ยกเกียรติ เผ่าพันธุ์ของอาดัม ซึ่งมนุษย์เราทุกคนเป็นเผ่าพันธุ์ของอาดัม

อีกประเด็นหนึ่งก็คือว่า ชาวมุสลิมเชื่อในวันแห่งการฟื้นคืนชีพ วันแห่งการพิพากษา และพระผู้เป็นเจ้าได้มีประกาศว่า สิ่งแรกคือ พระผู้เป็นเจ้าจะทรงชำระความจากเลือด บุคคลใดไปละเมิดในเลือดหรือชีวิตโดยมิชอบ แน่แน่นอนว่าเป็นโทษใหญ่ที่จะถูกชำระความในเรื่องนี้เป็นเรื่องแรก ดังนั้น ในศาสนาอิสลามก็มององค์ประกอบของมนุษย์ ประกอบด้วย กายกับจิต ก็คือร่างกับวิญญาณ การไปละเมิดต่อบุคคลมี ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

๑. ละเมิดต่อชีวิตคือทั้งกายและจิต

๒. ละเมิดต่อวัยวะหรือก่อให้เกิดความสูญเสียในร่างกาย ซึ่งมีอยู่ในกฎหมายอาญาอิสลามชัดเจนถึงโทษในการกระทำความผิด

โดยรวมชาวมุสลิมมองเรื่องของชีวิตแบบนี้ เช่นเดียวกับในทุกข้อห้ามจะมีข้อยกเว้น ในทุกคำสั่งใช้ก็จะมีบทเฉพาะกาล เพราะอิสลามพูดถึงเรื่องกฎหมาย มีหลักนิติธรรมอิสลาม เมื่อคนมีหลากหลายประเภท

บทลงโทษว่าด้วยการประหารชีวิตนั้น อิสลามกำหนดไว้ที่กำหนดนี้ไม่ใช่ศาสดาเป็นผู้กำหนด หากแต่เป็นพระผู้เป็นเจ้า พระผู้ทรงสิทธิในชีวิตนั้น เมื่อบุคคลใดละเมิดต่อชีวิตผู้อื่น บุคคลผู้นี้เท่ากับเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แต่ในอิสลามได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่า การฆ่าเกิดขึ้นจริง แยกเป็นฆ่าโดยเจตนาหรือฆ่าโดยไม่เจตนาหรือฆ่าแบบกึ่งมีเจตนา ในแต่ละการฆ่าจะมีบทลงโทษ แต่ในทุกการฆ่าจะมีอยู่ข้อหนึ่งเรียกว่า ข้ออนุโลม โดยให้สิทธิแก่ผู้เป็นญาติของผู้ถูกฆาตกรรมนั้นว่า ท่านจะเลือกให้ดำเนินคดีให้ถึงที่สุด นั่นก็คือ การฆ่าให้ตายตกตามกันไป เนื่องจากอิสลามคำนึงถึงจิตใจของความเป็นปุถุชนธรรมดา คนธรรมดามีความแค่น้อยอยู่ในใจ

เราจะทำอย่างไรที่ไม่ให้เกิดการตามฆ่าล้างแค้น แต่ผ่านกระบวนการทางด้านกฎหมาย การพิจารณาคดีความโดยศาล ซึ่งอิสลามไม่ได้พูดเฉพาะเรื่องโลกนี้ แต่มันมีเรื่องของโลกหน้า คนที่จะเป็นศาล คือ เท่ากับเอาตัวลงไปในนรกครึ่งหนึ่งแล้ว เพราะฉะนั้นคนเป็นศาลจะต้องให้ชัดเจน คดีใดก็ตามถ้าเกิดความคลุมเครือ โทษสูงสูดนั้นเป็นอันวายก ถ้าแค่คลุมเครือเท่านั้น

ประเด็นต่อมาในอิสลามมองว่าโทษประหารเป็นเรื่องที่จำต้องมี แต่โทษที่รุนแรงมันไม่จำเป็นต้องใช้เสมอไป ถ้าคนได้รับการพัฒนาทางจิตใจ คนมีจริยธรรมในการครองตนไม่ไปละเมิดสิ่งใด กฎหมายประหารชีวิต ก็อาจจะไม่มีการใช้ แต่ต้องระวังให้ดี เพราะว่ากฎหมายของพระเจ้า กับกฎหมายของมนุษย์มันไม่เหมือนกัน

กฎหมายของมนุษย์ยังไ้เมื่อผ่านไป ๓๐ ปี อาจจะมีการเดินขบวนให้มีการประหารชีวิตอีกครั้งก็ได้ ต่อมาปีอีก ๓๐ ปี อาจจะ

เรียกร้องให้ยกเลิกอีกครั้งก็เป็นไปได้ แต่อิสลามถือว่าสิทธิในการ
อโหสิกรรมไม่เอาโทษแก่บุคคลที่เป็นอาชญากร คือ ญาติพี่น้อง
ถ้าหากว่าทางญาติซึ่งเป็นผู้ฟ้องร้องบอกว่าไม่ถือเอาความถึงที่สุด
ไม่เอาชีวิตของผู้ฆ่า ภัยให้ แต่อิสลามเห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์ไม่ได้
กำหนดแค่นั้น กำหนดว่าผู้ใดละเมิด แต่ทำไมถูกเอาชีวิต ผู้ที่เป็นญาติ
พี่น้องต้องร่วมรับผิดชอบด้วยการจ่ายค่าสินไหมทดแทนค่าชีวิตนั้น
เป็นอูฐ ๑๐๐ ตัว คิดเป็นเงินมหาศาล ในขณะเดียวกันถ้าทางนั้น
บอกว่าไม่เอา เรายกโทษให้หมดเลย อโหสิกรรม เราภัยให้ ไม่ติดใจ
เอาความ ยกในส่วนค่าสินไหมนั้นก็ไม่ได้ ไม่เอาเลยก็ได้

แต่เรื่องนี้ยังคงอยู่ในระบบการศาลของอิสลาม คือ กฎหมายยัง
กำหนดอีกว่า ประหารชีวิตยังมีอยู่ แต่ต้องชัดเจนเด็ดขาด ถ้ามีความ
คลุมเครือนิดเดียว โทษลดลงทันที สรุปถามว่าอิสลามเห็นด้วยหรือไม่
กับการยกเลิกกฎหมายประหารชีวิต?

จริงๆ แล้วมันไม่ใช่เรื่องเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย มันเป็นเรื่อง
ของการคงอยู่ของมาตรการบางอย่างเพื่อรักษาชีวิต เหตุนั้นพระเจ้า
ซึ่งทรงดำรัสว่า สำหรับพวกท่านในการประหารชีวิตให้ตายตกตามกัน
ไป ในการไปฆ่าชีวิตคน เป็นการรักษาชีวิต คือ ถ้าไม่มีโทษนี้แล้วทุกวันนี้
นี้เหิมเกริมกันหนกข้อกันไปอีก

สรุปท้ายโดย ผู้ดำเนินการอภิปราย

พุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับการฆ่าทุกรูปแบบ เห็นว่า
การฆ่าเป็นเรื่องผิดศีลธรรม และการลงโทษเป็นการปรับพฤติกรรม
ของคนให้ดีขึ้น และเปลี่ยนพฤติกรรมของคน

ศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกไม่เห็นด้วยกับโทษประหาร
ชีวิตและอยากให้อภัย เพราะเชื่อว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์และ
มนุษย์มีศักดิ์ศรี

ข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือ เทววิทยาของคริสต์มีการเปลี่ยนแปลง อยู่โดยตลอด ศาสนาคริสต์จะปะทะกับปรัชญาตะวันตกมาโดยตลอด ตั้งแต่ยุคกรีกมาจนถึงสมัยใหม่ ก็จะมีแนวโน้มการปรับตัวที่จะตีความ เรื่องของพระเจ้าให้มีการสนับสนุนเรื่องสิทธิเสรีภาพตามโลกสมัยใหม่

ทัศนะของอิสลาม ชีวิตมนุษย์ คือ สิ่งที่พระเจ้าประทานมา เราไม่มีสิทธิละเมิดชีวิต การละเมิดชีวิต เป็นภาพใหญ่ แต่การคงโทษ ประหารชีวิตไว้เป็นสิ่งจำเป็น แต่การที่จะนำไปสู่การประหารชีวิต ใครสักคน ก็ต้องผ่านการตัดสินโดยศาลที่ชัดเจนว่ามีความผิดจริงๆ

ปัจจุบันองค์การนิรโทษกรรมสากลกำลังรณรงค์ให้มีการยกเลิก โทษประหารชีวิตทั้งหมด ที่นั่นในแง่รูปธรรมว่าบทบาทของพุทธ คริสต์ และอิสลาม จะมีส่วนสนับสนุนหรือเสริมสร้างความเข้าใจในการเห็นคุณค่าของชีวิต การเคารพสิทธิมนุษยชน หรือการรณรงค์เรื่อง โทษประหารชีวิตอย่างไร

ในมุมมองของพุทธไม่ได้บอกว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ในมุมมองของโทษประหาร คริสต์ชัดเจนว่าไม่เห็นด้วย อิสลาม เห็นควรว่ายังคงมีอยู่

สำหรับมุมมองของผมในฐานะผู้ดำเนินการอภิปราย ทุกศาสนาสอนให้คนไม่เบียดเบียนชีวิตกัน แต่ผมสนับสนุนแอมเนสตี้ ในการรณรงค์ยกเลิกโทษประหาร และก็อยากเรียกร้อง โดยเฉพาะ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้มีการรณรงค์สิทธิอย่างอื่นด้วย เช่น สิทธิทางการเมือง ประชาธิปไตยอะไรต่างๆ ผมก็ไม่อยากจะเห็น ทหารตำรวจไปเยี่ยมบ้านบ่อยนะครับ

การอภิปราย เรื่อง

มุมมองจากองค์กรพัฒนาเอกชน และ
ภาคประชาสังคม ต่อโทษประหาร

ยิ่งชีพ อัชฌานนท์ ผู้ดำเนินการอภิปราย

วิทยากร ๑) จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร

๒) ปิยนุช โคตรสาร

๓) Charlène Martin

๔) Sandrine Ageorges : Skinner

ยั้งซีฟ อัจฉมานนท์

ที่จะคุยเป็นประเด็นหลักในหัวข้อย่อยคือเรื่อง
โทษประหารชีวิต ผมทำงานอยู่ที่ไอลอว์ (ilaw) ก็เป็น
คนหนึ่งที่ติดตามเรื่องโทษประหารชีวิตมาเป็นเวลา
กว่า ๑๐ ปี และเห็นถึงพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง
ของเรื่องนี้มาโดยตลอด ซึ่งก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง
มากนักในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา เราเหมือนจะยังย่ำอยู่กับที่
โดยมีกฎหมายที่เพิ่มโทษประหารชีวิตออกมาเรื่อยๆ นะครับ

ยุคนี้ก็เป็นยุคที่มีการต่อต้านการคอร์รัปชัน จะมีกฎหมายทุจริตที่เพิ่มโทษประหารชีวิตเข้าไป ส่วนกฎหมายเดิมที่มีโทษประหารชีวิตก็ยังคงโทษประหารชีวิตไว้เช่นเดิม โดยปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีกฎหมายประหารชีวิตอยู่เป็นจำนวนมากแต่ก็ไม่ค่อยได้ใช้ ซึ่งในทางปฏิบัติไม่ได้มีการนำตัวนักโทษประหารไปฉีดยาให้ตายจริงๆ คือ จะมีการคุมขังอยู่เรื่อยๆ มีโอกาสได้ลดโทษบ้างตามโอกาสต่างๆ คือ ค่าเฉลี่ยของบุคคลที่ต้องโทษประหารชีวิตจะติดคุกจริงประมาณ ๑๗ - ๒๐ ปี เท่านั้น จึงได้รับการปล่อยตัว ซึ่งสถานการณ์ของประเทศไทยแบบนี้ ในทางปฏิบัติเกือบจะไม่ได้ใช้โทษประหารชีวิต ในทางสากลนับว่าประเทศที่มีโทษประหารแต่ไม่มีการประหารจริงๆ ถึง ๑๐ ปี จะถือว่าไม่มีโทษประหารในทางปฏิบัติ

ประเทศไทยเรามีการประหารชีวิตครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ตอนนี้อย่างน้อย ๘ ปีแล้ว สถิติล่าสุดจากของแอมเนสตี้ มี ๒ ใน ๓ ของประเทศทั่วโลกยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ถึง ๑๐๔ ประเทศ

สำหรับพวกเราหลายๆ ท่านที่ติดตามและก็ร่วมงานกันมา แต่เข้าเนะครีบกี้คงจะเห็นมุมมองที่หลากหลายและมากมายจริง และก็เป็นการสนทนาที่ยังต้องคุยกันต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและ แม้เราจะเห็นว่า ตัวอย่างจากต่างประเทศนี้แม้ว่ากฎหมายบางอย่าง ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนจะถูกยกเลิกไปแล้ว แต่นั่นก็ไม่ใช่งานที่สำเร็จ ยังมีอะไรอีกหลายๆ อย่างที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เรื่องพวกนี้กลับมา

อย่างน้อยวันนี้ก็เป็นก้าวเล็กๆ ก้าวหนึ่งที่เราก็คิด และอีกหลายๆ ก้าวจากหลากหลายเวทีก่อนหน้านี้ และอีกหลายๆ ก้าวที่เราจะกลับไปช่วยกันทำต่อ

จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร

สถิติจากการสำรวจขององค์กรที่ก่อตั้งเพื่อต่อต้านการลงโทษประหารชีวิต เริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ได้มีการสำรวจประชากรคนในยุโรป ได้ความว่า คนช่วงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ประมาณ ๖๔% ไม่เห็นด้วยกับการมีโทษประหารชีวิต แต่ก็ยังมีผู้เห็นด้วยอยู่ประมาณ ๓๖% ช่วงอายุ ๑๘-๓๔ ปี ๕๗% ไม่เห็นด้วย ๔๓% เห็นด้วย และช่วงอายุ ๓๕-๕๔ ปี ๕๕% ไม่เห็นด้วย ๔๕% เห็นด้วย จะเห็นได้ว่าเฉลี่ยทุกช่วงอายุอยู่ที่ ๕๘% ไม่เห็นด้วย แต่ ๔๒% ยังเห็นด้วย

สำหรับอาเซียน กัมพูชา ฟิลิปปินส์ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว บรูไน พม่า ลาว ยกเลิกในทางปฏิบัติแล้ว แต่อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนามและไทย ยังคงโทษประหารชีวิตไว้

ประเทศไทยมีการประหารชีวิตในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ - ๒๕๘๖ โดยใช้วิธีการยิงเป้า ทั้งหมด ๓๑๙ คน และในปี พ.ศ. ๒๕๘๖ ได้เปลี่ยนมาเป็นวิธีการฉีดยาแทน สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน เห็นว่า การประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิการมีชีวิต จึงได้มีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องมาหลายปีแล้ว

เราพบว่า การมีโทษประหารชีวิตไม่ได้มีความสัมพันธ์กับเรื่องของการลดอาชญากรรม เรายังพบอีกว่าอาชญากรที่กระทำความผิดขั้นรุนแรงถึงขั้นที่ต้องฆ่าผู้เสียหายนั้น เกิดจากความกลัวว่า ถ้าถูกจับได้ ก็จะถูกประหารชีวิต เพราะฉะนั้นจึงตัดสินใจฆ่าเหยื่อให้ตาย เพื่อจะมีทางรอด เพราะเมื่อเหยื่อตายไปก็จะเป็นการทำให้การได้ ดังนั้น การมีโทษประหารชีวิตกับกลายเป็นตัวเร่งที่ทำให้การก่ออาชญากรรมมีความรุนแรงมากขึ้น นี่เป็นสิ่งที่เราพบจากงานวิจัย

ในประเด็นต่อมาเกี่ยวข้องกับทัศนคติของประชาชนต่อ
โทษประหารชีวิตก็ได้เคยมีการสำรวจประชากรไทยว่าคิดอย่างไร
พบว่า คนส่วนใหญ่ก็ยังต้องการให้มีโทษประหารชีวิต แต่อย่างไร
ก็ตามประเทศไทยก็ได้เป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองด้วยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่
๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๙ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่
๒๙ มกราคม ๒๕๔๐ ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามกติกา
ระหว่างประเทศดังกล่าว คือ การเคารพในสิทธิของการมีชีวิตอยู่
ของมนุษย์ เพราะฉะนั้น ต้องให้ออกาสแก่คนที่เคยกระทำความผิด
ให้ได้มีการปรับปรุงพฤติกรรมเสียภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์

ข้อเท็จจริงจากงานวิจัยของเราเช่นกัน พบว่า ผู้กระทำความ
ผิดทางอาญามักจะมีพื้นฐานของชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่
มีการศึกษาต่ำ มีปัญหาความยากจน มีปัญหาครอบครัวไม่อบอุ่น
มีปัญหาติดยาเสพติด ล้วนเป็นปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของการก่อ
อาชญากรรมทั้งสิ้น

ปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ เราต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาจากต้นเหตุ ไม่ใช่เมื่อเกิดปัญหาแล้วใช้วิธีการลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาลายเหตุโดยหวังว่าจะเป็น การกำราบไม่ให้คนอื่นทำตาม ซึ่งก็ไม่ได้ผล เพราะอาชญากรรม ก็ไม่ได้ลดลง ดังนั้น เราจึงควรหันมาให้ความสำคัญกับการแก้ปัญห ที่ต้นเหตุให้มากขึ้น ทำให้คนเรามีคุณภาพของการเป็นคน มีการ ศึกษา มีรายได้ที่เพียงพอในการดูแลตัวเองและครอบครัว โดยไม่ต้อง ไปก่ออาชญากรรมทำให้เกิดปัญหากับสังคม เราต้องมีมาตรการ รองรับด้วยว่าทำอะไรจึงจะป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม โดยสรุปก็คือว่า จุดยืนของภาคประชาสังคมไม่เห็นด้วยกับการมี โทษประหารชีวิต และเราอยากเห็นมาตรการและกลไกใน การทำงานเชิงรุกในการป้องกันการก่ออาชญากรรมซึ่งเป็นภารกิจ ของทุกภาคส่วนในสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้เป็นจริง

ปิยนุช โคตรสาร

ปัจจุบันถึงจะไม่มีการประหารชีวิตมาแล้ว ๘ ปี ในทางปฏิบัติ แต่แอมเนสตี้ฯ พบว่า ยังคงมีนักโทษต้องโทษประหารชีวิตอยู่เดิม และเพิ่มขึ้น ในอีก ๒ ปีข้างหน้า ตามข้อมูลของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม หากประเทศไทยไม่มีการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติครบ ๑๐ ปี จะมีผลทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พักการลงโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติตามหลัก Moratorium

อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องท้าทายมากกว่า จะทำอะไรให้มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ยังคงมีการระวางโทษประหารชีวิตกว่า ๕๕ ฐานความผิด ตัวอย่างคดียาเสพติดให้โทษ มีการปรับกฎหมาย

ข้อเรียกร้องของแอมเนสตี้

AMNESTY
INTERNATIONAL

- เนื่องจากวันคล้ายวันประหารชีวิต 10 ตุลาคม 2017 แอมเนสตี้ขอ
จดหมายข้อเรียกร้องต่อกระทรวงยุติธรรม
- ดังต่อไปนี้
 1. ความยกเลิกโทษประหารสำหรับความผิดใดๆ ซึ่ง ไม่ถือเป็น "ความผิด
ร้ายแรงสุด" รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้สอดคล้องตาม
กฎหมายระหว่างประเทศ
 2. มีความจำเป็นต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตในในความผิดอาญาทุก
ประเภท
 3. ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน
ทั่วไป

จากเดิม หากกระทำเพื่อจำหน่ายมีโทษประหารชีวิต แก่เป็นมีโทษจำคุก
ตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ ๑ - ๕ ล้านบาท หรือมีโทษประหารชีวิต
แม้จะดูเหมือนว่ากฎหมายมีพัฒนาการและมีความอะลุ่มอล่วย
มากขึ้น แต่ที่มาของดุลพินิจศาลและมาตรฐานคำพิพากษา
ยังคงเป็นคำถามสำคัญ โดยแอมเนสตี้ฯ ยืนยันและสนับสนุน
กระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม รอบด้าน โปร่งใส

นอกจากนี้ ด้วยแอมเนสตี้ฯ เป็นองค์กรระหว่างประเทศ
ยึดหลักการทำงานตามกระบวนการกฎหมายระหว่างประเทศ
ในขณะเดียวกัน ก็ติดตามการทำงานด้านแผนสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ เราพบการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการยกเลิกโทษ
ประหารชีวิต เช่น การที่ประเทศไทยให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับ
ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และการ
ยุติโทษประหารชีวิตภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ อย่างไรก็ตาม ทิศนคติ

ต่อต้านการยุติโทษประหารของคนไทยก็ยังคงเป็นเรื่องท้าทาย
สิ่งที่แอมเนสตี้ฯ ยืนยันอยู่เสมอ คือ การรณรงค์ให้ยุติโทษ
ประหารชีวิตไม่ใช่การยกเลิกการลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความ
ผิดได้รับการลงโทษ แต่ด้วยวิธีการอื่นหรือกระบวนการยุติธรรมที่
ไม่มีการประหารชีวิต เพราะการประหารชีวิตไม่มีผลต่อการลดคดี
อาชญากรรม แอมเนสตี้ฯ ยังคงติดตามพัฒนาการแผนสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ ฉบับที่ ๔ และสนับสนุนให้ประเทศไทยออกเสียงในมติ
พักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑

เรายังคงทำงานกับกระทรวงยุติธรรม ทั้งส่วนงานวิจัย
การเก็บข้อมูลสถิติต่างๆ รวมถึงการทำงานระหว่างประเทศ และในฐานะ
ที่แอมเนสตี้ฯ เป็นองค์กรที่คนธรรมดาร่วมเป็นสมาชิก เรียกร้อง
ให้เกิดการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ปีนี้จะครบรอบ ๔๐ ปี
ที่เราเริ่มรณรงค์เรื่องการยุติโทษประหารชีวิต ซึ่งทำให้ทางแอมเนสตี้ฯ
ได้รับรางวัลโนเบล ในปี ค.ศ. ๑๙๗๗ ในตอนนั้นมีเพียง ๑๖ ประเทศ
ที่ไม่มีโทษประหารชีวิต ๔๐ ปีผ่านไป ๑๐๕ ประเทศไม่มีโทษ
ประหารชีวิตอีกต่อไปแล้ว แต่ประเทศไทยก็ยังคงอยู่ในรายชื่อ
ประเทศที่ยังไม่ประกาศยกเลิก เราก็หวังอยากให้สังคมไทยเห็น
พัฒนาการและความสำคัญในเรื่องนี้ เพราะการยกเลิกโทษประหารชีวิต
คือ การยืนยันสิทธิในการมีชีวิต

Charlène Martin

Charlène Martin ผู้แทนจากองค์กร ECPM (Ensemble contre la peine de mort-Together against death penalty) ได้รับณรงค์เพื่อการยกเลิกโทษประหารทั่วโลก ได้อภิปรายว่า ถ้าพูดถึงองค์กร ECPM แล้ว เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของฝรั่งเศสซึ่งก่อตั้งขึ้นมาเมื่อ ปี ค.ศ. ๒๐๐๐ โดยมีเป้าหมายให้มีการรวมตัวของผู้ที่ต้องการให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก เพื่อที่จะสร้างแนวคิดและกลยุทธ์ต่างๆ ที่จะเป็นทางเลือกในการลงโทษทางอาญาและการยกเลิกโทษประหาร

ในปัจจุบันนี้ ยังมีประเทศที่คงใช้โทษประหารชีวิตอยู่หลายประเทศมาก ซึ่งองค์กร ECPM ไม่สามารถเข้าไปทำงานในทุกๆ ประเทศได้ แต่ก็มีโอกาสเข้ามาทำงานในภูมิภาคเอเชียอยู่

อย่างเช่น มาเลเซีย เป็นต้น และภูมิภาคอื่นๆ เช่น เลบานอน ตูนิเซีย แคมเอรูน และโมร็อกโก เป็นต้น

ECPM จะมีวิธีการทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่นในประเทศต่างๆ ดังกล่าว โดยจะมีการจัดประชุมระดับโลกต่อต้านโทษประหารชีวิต ทุกๆ ๓ ปี ครั้งต่อไปจะจัดที่เบลเยียม ในปี ค.ศ. ๒๐๑๙

ในประเทศไทยนั้น ทาง ECPM ยังไม่มีโครงการพิเศษ แต่ก็หวังว่าในอนาคต ประเทศไทยก็จะร่วมกันจัดการประชุมระดับโลก เกี่ยวกับการต่อต้านโทษประหารชีวิต และทาง ECPM รู้สึกดีใจที่ในวันนี้ได้เห็นหลายๆ คนที่สนใจในเรื่องนี้ และมีการขับเคลื่อนในสังคมไทยเพื่อที่จะต่อต้านโทษประหารชีวิต

ในการทำงานนั้น ก็จะทำงานร่วมกับหลายๆ ภาคส่วนในสังคม และหลากหลายอาชีพ เช่น หน่วยงาน สมาชิกรัฐสภา เจ้าหน้าที่ การทูต ส่วนดิฉันเองก็จะทำงานร่วมกับครูอาจารย์ ที่จะทำงานให้ความรู้แก่นักเรียนนักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งก็อยากจะพูดถึงเรื่องนี้ในวันนี้

ในฝรั่งเศสนั้น มีการยกเลิกโทษประหาร ตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้มีนักเรียนระดับมัธยมที่ไม่เคยรู้จักโทษประหารชีวิต เพราะว่าเกิดมาหลังจากที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว

ในงานของดิฉันเอง ก็คือ การเข้าไปในโรงเรียนมัธยมเพื่อคุยกับครูและนักเรียน ถึงเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างการลงโทษประหารชีวิต ที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กับพูดถึงบทบาทของกระบวนการยุติธรรม

บางครั้งครูก็จะตั้งคำถามว่า ทำไมถึงต้องมาพูดคุยเรื่องนี้ด้วย เพราะว่าฝรั่งเศสได้มีการยกเลิกโทษประหารไปนานแล้ว แต่ที่จริงแล้วมันเป็นเรื่องที่ต้องพูดถึง เนื่องจากเยาวชนในฝรั่งเศสก็ยังไม่เคยเห็นโทษประหารชีวิต ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ในโลกยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่ จึงเป็นเรื่องของการสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับโลก เนื่องจากเยาวชนวัยนี้ ไม่ได้เกิดในยุคที่มีการใช้โทษประหารชีวิต ก็จะไม่เคยมีโอกาสดู คิดถึงเรื่องนี้ ในปัจจุบันก็มีโอกาสเฉพาะมีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้นในสังคม ก็จะมีการพูดถึงเรื่องนี้ขึ้นมา

ความท้าทายที่เป็นอุปสรรคมากที่สุด ก็คือ การทำยังไงให้เยาวชนเข้าใจความแตกต่างระหว่างความรู้สึกแค้นที่ตัวเองมีและการขาดความมั่นคงในชีวิต ซึ่งแตกต่างจากความยุติธรรมว่าควรจะเป็นเช่นไร

Sandrine Ageorges-Skinner

ภรรยาชาวฝรั่งเศสของนักโทษประหารชาวอเมริกัน ซึ่งปฏิเสธ
ข้อกล่าวหาว่าเป็นฆาตกรและต้องโทษมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว เธอได้
พยายามต่อสู้เพื่อให้สามีพ้นโทษโดยเฉพาะด้วยผลพิสูจน์ดีเอ็นเอ

อย่างแรกดิฉันขอแบ่งปันประสบการณ์ใน ๒ เรื่อง ได้แก่
เรื่องแรก คือ ประสบการณ์ส่วนตัวในฐานะที่เป็นภรรยาของ
นักโทษประหารที่สหรัฐอเมริกา

เรื่องที่สอง คือ ประสบการณ์ในฐานะที่เป็นนักเคลื่อนไหว
ทางสังคมในฝรั่งเศส โดยดิฉันไม่ได้เกิดในยุคที่โทษประหารยกเลิกแล้ว
และดิฉันเองเป็นนักเคลื่อนไหวที่ต่อสู้ให้มีการยกเลิกโทษประหาร

ก่อนอื่น ดิฉันจะกล่าวถึงประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดไปแล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ ดิฉันจะรู้สึกเขินอาย ไม่ได้หมายถึงว่าดิฉันรู้สึกอับอาย ซึ่ง “ความอับอาย” นั้น เป็นคนละเรื่องกับความเขินอาย ดิฉันสังเกตว่าวัฒนธรรมทางสังคมก็จะพูดถึงผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหาย แต่อีกด้านหนึ่งก็มีความเสียหายที่เกิดขึ้นในหลายๆ ด้านที่มองไม่เห็นและไม่มีใครพูดถึง สามิของดิฉันถูกตัดสินรับโทษประหารชีวิตที่มลรัฐเท็กซัส เมื่อเดือนมีนาคม ปีพ.ศ. ๒๕๓๘ ในคดีฆาตกรรมคน ๓ คน และเราก็ได้ต่อสู้เรื่องนี้มา ๒๐ กว่าปีแล้ว ซึ่งกว่าจะได้รับการตรวจ DNA ก็ใช้เวลานานถึง ๑๕ ปี

ในคดีของสามิของดิฉันนั้น ๙๕% ของหลักฐานไม่ได้รับการตรวจสอบทาง DNA ในตอนแรกมีการตรวจสอบแต่เมื่อผลการตรวจสอบไม่พบว่าเกี่ยวข้องกับสามิ ทางตำรวจก็ไม่ได้ตรวจสอบต่อ เพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อคดี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสามิของดิฉันก็ได้อรรถคดีประหารชีวิตมาแล้ว ๓ ครั้ง โดยมีการกำหนดวันที่จะประหาร มีครั้งหนึ่งที่รอตอย่างหวุดหวิดเพียง ๒๕ นาที โดยมีการแทรกแซงของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา แต่หลังจากนั้นก็ใช้เวลาอีก ๓ เดือนกว่าศาลสูงสุดจะตัดสินว่าจะรับคดีหรือไม่รับคดี

สุดท้ายศาลสูงสุดก็ได้รับคดี ในระหว่างนั้นกฎหมายของมลรัฐเท็กซัสมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้การเข้าถึงหลักฐานทางคดีได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาของมลรัฐเท็กซัสก็ยังลงชื่อในคำพิพากษา ให้มีวันที่ประหารอีกครั้งหนึ่งในปี ๒๕๕๔

ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกระบวนการนี้ ดิฉันได้ตั้งข้อสังเกตหลายๆ อย่าง และได้เรียนรู้หลายๆ อย่างที่ไม่ได้ถูกพูดถึงกันนักในสังคม เช่น ผลกระทบที่เกิดกับลูกของนักโทษประหาร ทุกเวลาพวกเขา

จะต้องคิดว่า พ่อจะถูกประหารเมื่อใด จะถูกประหารหรือไม่ และบุคคลที่จะได้รับผลกระทบอีกคนหนึ่ง คือ ทนายแก้ต่างของจำเลย ซึ่งหลายๆ ครั้ง ทนายก็จะถูกมองว่าทำตามหน้าที่เพียงเท่านั้น แต่ที่จริงแล้ว พวกเขาก็เป็นคนมีจิตใจที่อยากจะช่วยเหลือจำเลยของเขา และเป็นภาระหนักที่มีชีวิตของลูกความอยู่ในกำมือ แต่สุดท้ายก็ต้องเสียลูกความไป ก็มีผลกระทบต่อจิตใจ

ยังมีผู้คุมในเรือนจำที่รู้จักนักโทษเหล่านี้เป็นเวลากหลายๆ ปี สุดท้ายผู้คุมเรือนจำก็ต้องมีส่วนร่วมในการประหารมีผลกระทบต่อยังไงอย่างมาก แต่ไม่มีการเยียวยา ไม่มีช่องที่พวกเขาจะได้รับการบำบัดแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ทางเราก็ได้ทำงานกับผู้เสียหายด้วย ก็จะเห็นได้ชัดว่าโทษประหารนั้น ทั้งร่องรอยและบาดแผลทางจิตใจเอาไว้

โดยสรุป ตัวดิฉันเริ่มเป็นนักเคลื่อนไหวที่จะยกเลิกโทษประหารในฝรั่งเศสตั้งแต่สมัยที่เป็นวัยรุ่น ตัวกระตุ้นที่ทำให้ดิฉันได้เริ่มเคลื่อนไหว คือ เมื่อได้ข่าวว่ามีผู้ชายอายุแค่ ๒๒ ปี ถูกประหารชีวิต

ด้วยเครื่องตัดคอ ก็รู้สึกว่าคุณที่อายุน้อยก็ถูกประหารได้ จึงได้มีการเคลื่อนไหวและตลอดประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้เข้าใจว่าการเคลื่อนไหวในระดับชาติยากแค่ไหน การเคลื่อนไหวระดับนานาชาตินั้นยิ่งยากลำบาก

สิ่งที่จะทำให้เราเคลื่อนไหวไปด้วยกันได้ คือ ความสามัคคีและความกลมเกลียว เชื่อว่าเราทุกคนมีค่านิยมร่วมกัน ถึงแม้ว่าจะมีอะไรแตกต่างกันหลายๆ อย่าง แต่ค่านิยมที่ทุกๆ คนต้องการก็คือโลกที่สันติ ไม่ใช่สำหรับเราเอง แต่เพื่อลูกหลานที่จะสืบทอดต่อไปด้วย

ในการสร้างกลยุทธ์ในระดับนานาชาติให้ได้นั้น พวกเราจะต้องร่วมมือกัน คอยแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่มีสูตรสำเร็จที่เราจะทำให้สำเร็จได้ เพราะฉะนั้นการพูดคุยก็ยังเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด รวมถึงแนวคิดจากทุกๆ ฝ่ายก็เป็นประโยชน์และมีคุณค่า

สรุปผลและกล่าวปิดการสัมมนา

ประกายรัตน์ ตันธีรวงศ์

ท่านผู้มีเกียรติ ดิฉันในนามคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้จัดงานสัมมนาทางวิชาการ
ในวันนี้ ขาบซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณของพระเจ้าหลานเธอ
พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาที่ทรงเสด็จเปิดงานสัมมนา

ความรู้จากวิทยากรทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์
รวมถึง ท่าน จิลส์ การาชง เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส
ประจำประเทศไทย ได้พูดถึงบทเรียนการเคลื่อนไหว
อันยาวนานถึง ๒๑๗ ปี ในการยกเลิกโทษประหารชีวิต

ความคิดเรื่องยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของท่าน
ศาสตราจารย์พิเศษ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ความสัมพันธ์
ระหว่างหลักกฎหมายอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน
ที่รองศาสตราจารย์ ปกป้อง ศรีสนิท ถ่ายทอด มีความ
สอดคล้องกับหลักการทางศาสนาทุกศาสนา ที่เชื่อในความ
เมตตาให้อภัยกัน และความเป็นพี่น้องกันของมนุษยชาติ

ประสบการณ์รณรงค์ของคนไทย คนฝรั่งเศสก็มี
คุณค่าให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่านได้เรียนรู้ร่วมกัน

ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะนำไป
สานต่อเพื่อสร้างสังคมสิทธิมนุษยชนให้เป็นจริง

ขอขอบคุณทุกท่าน

คำสั่งประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ ๑๓/๒๕๖๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดงานสัมมนาวิชาการ
หัวข้อ การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชน และการพัฒนา จะร่วมจัดโครงการสัมมนาวิชาการ หัวข้อ การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสามารถได้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรม เพื่อผลักดันให้บังเกิดผลได้อย่างแท้จริง อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๙ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดงานสัมมนาวิชาการ หัวข้อ การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ คณะที่ปรึกษา

- ๑) ศาสตราจารย์พิเศษกิตติพงษ์ กิตยารักษ์
(ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน))
- ๒) ศาสตราจารย์พิเศษวิชญ์ วิศิษฐ์สุวรรณ
(ปลัดกระทรวงยุติธรรม)
- ๓) นายวิชณุ วรรณ
(รองประธานศาลปกครองสูงสุด)
- ๔) Mr. Fabian Forni
(Counsellor for culture and cooperation, French Embassy)

๑.๒ คณะกรรมการดำเนินงาน

๑) นายชาติชาย สุธกิตล	ประธานกรรมการ
๒) นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์	รองประธานกรรมการ

๓) เลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	กรรมการ
๔) ผู้แทนสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย	กรรมการ
๕) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
๖) ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๗) ผู้แทนมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา	กรรมการ
๘) ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี	กรรมการ
๙) ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและวิชาการ	กรรมการ
๑๐) ผู้อำนวยการกลุ่มงานคลัง	กรรมการ
๑๑) นางสาวเกศริน เตียวกุล	กรรมการและเลขานุการ
๑๒) นางสาวเกษรินทร์ เพิ่มพูล	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓) นายปรัชญา ศรีจันทร์	ผู้ช่วยเลขานุการ

๒. หน้าที่และอำนาจ

๒.๑ จัดเตรียมความพร้อมก่อนการจัดสัมมนาวิชาการ หัวข้อ การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน บริหารจัดการด้านงบประมาณ ด้านบุคคล ด้านข้อมูลวิชาการ ด้านการจัดเตรียมหรือจัดทำเอกสารประกอบการสัมมนาและเผยแพร่ ด้านการเตรียมสถานที่ ด้านการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ดำเนินการสัมมนาวิชาการ หัวข้อ การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

๒.๓ จัดทำเอกสารสรุปผลการสัมมนา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการสัมมนา

๒.๔ ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนกว่าการดำเนินการดังกล่าวจะแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

(นายวัช ติงสมิตร)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โครงการการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

๑. หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และ(๕) บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และสร้างเสริม ทัศนคติของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ประกอบกับ หลักการว่าด้วยสถานะและหน้าที่ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริม สิทธิมนุษยชน (หลักการปารีส) ให้หลักเกณฑ์ประการหนึ่งเกี่ยวกับแนวทาง ดำเนินงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า ควรมีความรับผิดชอบในการเสนอ ความเห็น ข้อเสนอแนะ และรายงานต่อรัฐบาล รัฐสภา และหน่วยงานอื่นๆ ในเรื่อง การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยความเห็น ข้อเสนอแนะ และรายงาน ดังกล่าวควรครอบคลุมถึงบทบัญญัติของกฎหมายหรือการบริหารด้านต่างๆ รวมถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์การตุลาการที่จะมุ่งรักษาและขยายการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน เพื่อประกันว่าบทบัญญัติเหล่านี้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐาน ของสิทธิมนุษยชน โดยที่องค์การตุลาการเป็นสถาบันหลักประการหนึ่งของ กระบวนการยุติธรรม มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองและป้องกันบุคคลจากการ ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

การลงโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ มีผลกระทบท ต่อสิทธิ เสรีภาพของบุคคลและผู้เกี่ยวข้อง โดยกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด ๕ สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน จึงมีข้อถกเถียง ที่ยืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบันว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดีคืนสู่สังคม มิใช่เพื่อการมุ่งเน้นการนำตัวผู้กระทำ ความผิดมาลงโทษ เพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิดและป้องกันสังคมให้มี

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่มุ่งเน้นการชดเชยเยียวยาเหยื่ออาชญากรรม เพื่อสร้างความสมานฉันท์และปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม อันเป็นวิถีการที่ใช้ทฤษฎี อาชญาวิทยาแนวสันติวิธี และการไม่ใช้ความรุนแรง ถือเป็นการนำกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในคดีอาญาให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน วิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ เป็นแนวทางที่องค์กรสหประชาชาติ ส่งเสริมและแนะนำให้ประเทศสมาชิกด้วยการกำหนดมาตรการรองรับที่เรียกว่า “ทางเลือกแทนการควบคุมกักขัง” (alternatives to incarceration)

การอำนวยความสะดวกในการลงโทษทางอาญาของประเทศไทยมี พัฒนาการที่ควรแก่การสำรวจความเคลื่อนไหวว่า การลงโทษทางอาญาในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมากน้อยประการใด อาทิ จำนวนผู้ต้องขัง ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี และไทยยังคงติดกลุ่มประเทศ ๑ ใน ๔ ของโลก ที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต แม้ว่าศาลไทยจะยังมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ในคดีอาชญากรรม แต่ก็นับว่าจากการประหารชีวิตมาแล้ว ๘ ปี และตามมาตรฐาน ของสหประชาชาติถือว่าในประเทศที่มีโทษประหารชีวิตแต่ไม่มีการบังคับประหาร จริงในระยะ ๑๐ ปี ให้ถือว่าไม่มีโทษประหารชีวิตแล้ว

ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุมและรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย (UPR) ต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ นั้น ประเทศไทยได้รับข้อเสนอแนะจากประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหาร ชีวิตกลับมาพิจารณาตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชุดที่ ๒ ได้ออกรายงานผลการพิจารณา ที่ ๑๒๙/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ข้อเสนอแนะนโยบายและ ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต โดยให้ความเห็นว่า ควรมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเป็นขั้นตอนและค่อยเป็นค่อยไป โดยเสนอให้มีการรณรงค์ทางสังคมและปรับแก้กฎหมายที่นำไปสู่การยกเลิก โทษประหารชีวิตในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ขณะที่ประเด็นการลงโทษทางอาญานี้ ยังมีข้อถกเถียง แยกเป็นสองฝ่าย กลับมีการเพิ่มบทลงโทษทางอาญาในคดีอื่นๆมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญด้วย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย กระทรวงยุติธรรม และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย จึงเห็นควรจัดสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้ โดยถือเป็นอีกโอกาสหนึ่งที่จะได้แสดงผล สร้งความเข้าใจเพื่อเปลี่ยนแปลงโทษทางอาญาให้สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชน

๒. ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เน้นการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของภาครัฐและภาคเอกชนโดยการขับเคลื่อนและผลักดันอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ เน้นภารกิจในด้านการให้ข้อเสนอแนะนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อผลักดันข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการลงโทษอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

๓.๒ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชนให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ตระหนักถึงความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชน

๔. กลุ่มเป้าหมาย ประมาณ ๒๑๐ คน ประกอบด้วย

๔.๑ บุคลากรในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม	จำนวน ๑๐๐ คน
๔.๒ บุคลากรในหน่วยงานนิติบัญญัติ	จำนวน ๒๐ คน
๔.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเจ้าหน้าที่สำนักงานฯ	จำนวน ๔๐ คน
๔.๔ ภาคประชาสังคม	จำนวน ๒๐ คน
๔.๕ สถาบันการศึกษา	จำนวน ๒๐ คน
๔.๖ องค์กรระหว่างประเทศ	จำนวน ๑๐ คน

๕. วิธีดำเนินการ

- ๕.๑ การแสดงนิทรรศการ
- ๕.๒ การสัมมนาวิชาการ ประกอบด้วย
 - ๕.๒.๑ การปาฐกถาและบรรยายพิเศษ
 - ๕.๒.๒ การอภิปราย
- ๕.๓ การฉายสารคดี
- ๕.๔ การจัดทำเอกสาร ประกอบด้วย
 - ๕.๔.๑ เอกสารประกอบการสัมมนา
 - ๕.๔.๒ หนังสือสรุปผลการสัมมนา

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐-มีนาคม ๒๕๖๑ และกำหนดการสัมมนาในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสัปดาห์วันสิทธิมนุษยชนสากล

๗. สถานที่ดำเนินการ โรงแรมรามา การ์เดนส์ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร

๘. องค์กรร่วมจัด

- ๘.๑ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๘.๒ สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย
- ๘.๓ กระทรวงยุติธรรม
- ๘.๔ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
- ๘.๕ มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการพัฒนากระบวนการทำงานเพื่อสร้างความร่วมมือกับองค์กรตุลาการในการคุ้มครองและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

๙.๒ ความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการผลักดัน เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่ได้เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนนำไปปรับใช้

การสัมมนาทางวิชาการ หัวข้อ การลงโทษทางอาญากับหลักสิทธิมนุษยชน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖-๗/
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ : ๐ ๒๑๔๔ ๓๔๐๐, ๐ ๒๑๔๔ ๓๕๐๐
โทรสาร : ๐๒๓๗/๗
Website : www.nhrc.or.th